

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

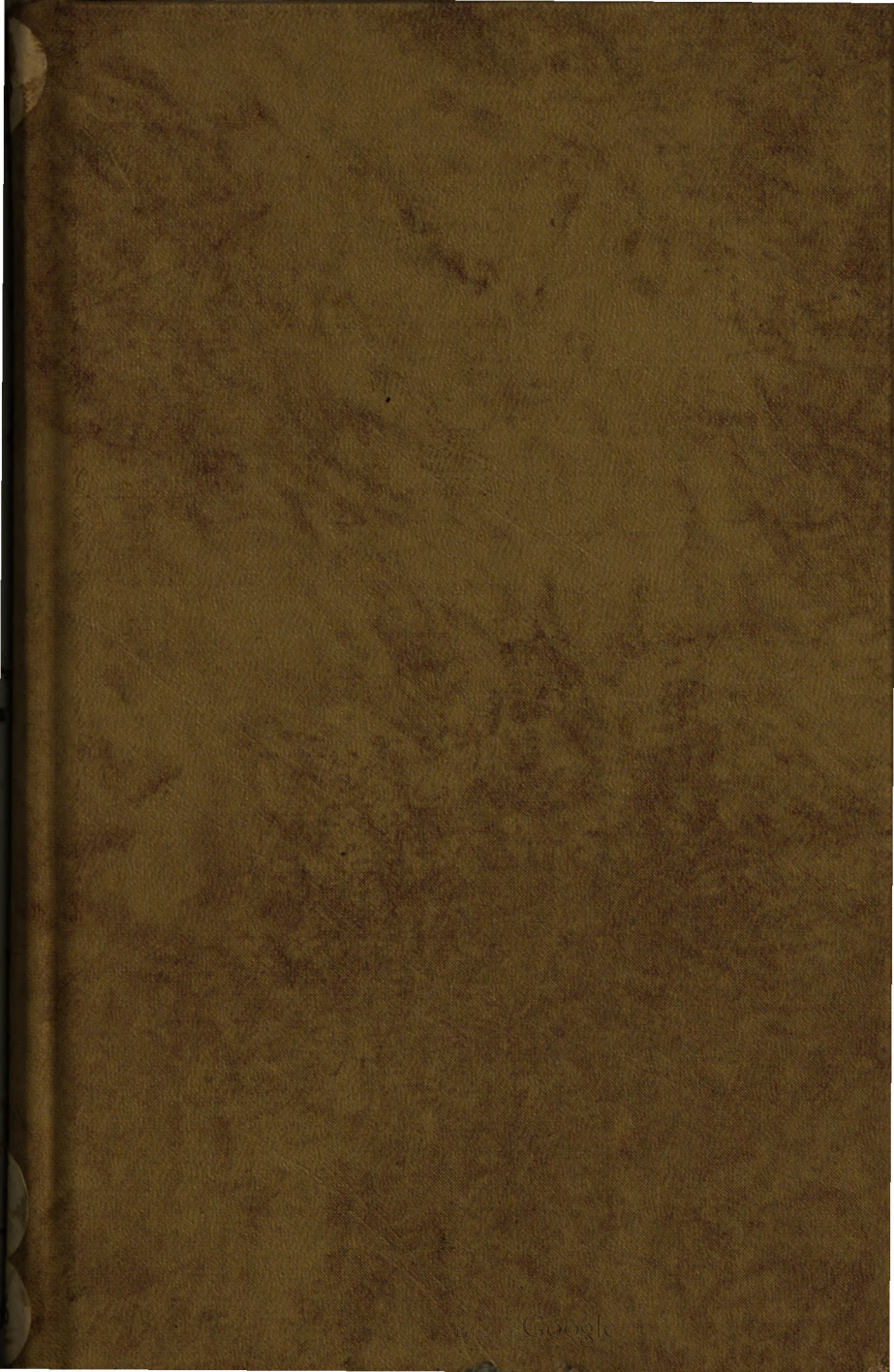
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

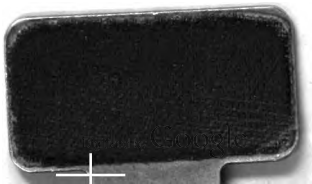
Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Handwritten scribbles or marks at the top of the page.

Boek
KLOO
TEL. 7

Van der Meer

VRAGEN EN OPGAVEN,

675

BETREKKELIJK

ONDERWIJS-, TAAL- EN REKENKUNDE

VOOR

WEEKELINGEN, AANKOMENDE- EN
JEUGDIGE ONDERWIJZERS;

DOOR

H. H E M K E S, RZ.

*Hoofdonderwijzer der Openbare Nederduitsche school
te Voorburg.*

TE GRONINGEN, BIJ

J. O O M K E N S. J. Z O O N.

1846.

GEDRUKT BIJ A. OOMKENS. J. ZOON.

VOORBERIGT.

Eindelijk verschijnt dan dit werkje in het licht. Onderscheidene omstandigheden hebben de uitgave vortraagd; de moeilijkheid der zaak was de voornaamste. Ik had mij dit laatste niet zoo voorgesteld, toen ik de belofte deed (*), om dit werkje uit te geven. Immers, vragen op te stellen en opgaven te doen naar aanleiding van verschillende werken over deze vakken, dit ware zeker zeer gemakkelijk; doch wat zoude men daaraan hebben? Ik wenschte juist alle verband, tusschen de vragen onderling, te vermijden, alle orde te verwaarloozen; daardoor meende ik het meeste nuttig te kunnen zijn. Van daar dan ook, dat ik noch schrijvers aanhaal, noch noem, uit welke ik dezelve meerendeels ontleend heb.

Op de practische opgaven voor het onderwijs in de school stel ik grooten prijs, hoewel men die als eene proeve diene te beschouwen. Ik meen bespeurd te hebben, dat vele jonge lieden, hunne studiën niet inrigten, in overeenstemming met de school zelve. Zij maken dikwijls fraaije opstellen over ver-

(*) Zie voorrede van mijne *Handleiding voor kweekelingen, aankomende en jeugdige onderwijzers*, bij den uitgever dezes.

schillende onderwerpen; doch schijnen er niet aan te denken, om zulks op school in toepassing te brengen. Ik wenschte hen daarop opmerkzaam te maken door deze opgaven, die gemakkelijk te vermeerderen zijn.

De foutive opstellen heb ik te danken aan den bekwamen onderwijzer, den heer J. W. VAN BEEK te Loosduinen, welke voor onze maandelijksche vergaderingen, die taak op zich genomen heeft, en daartoe van tijd tot tijd stukken verzamelde.

Wordt dit werkje gunstig ontvangen, en vinden onze toekomstige en jeugdige ambtgenooten daarin nuttige stof voor hunne ontwikkeling en vorming, dan volgt er welligt een tweede stukje, dat ik van tijd tot tijd zal zamenstellen, als mij iets belangrijks voorkomt, waartoe ik gedurig in de gelegenheid ben, zoo door eigen nadenken, als door het geregeld bijwonen van de zoo nuttige vergaderingen der onderwijzersgezelschappen, 2de, 3de en 4de afd. van het 1ste district, prov. Zuid-Holland, te 's Gravenhage.

Voorburg,
18 Julij 1846.

VRAGEN EN OPGAVEN,

*betrekkelijk Onderwijs-, Taal- en Rekenkunde, voor
kweekelingen, aankomende en jeugdige onderwijzers.*

I. ONDERWIJSKUNDE.

A. Vragen.

1. **W**aatom moet men leerlingen niet in hunne tegenwoordigheid prijzen?
2. In welke opzichten moet de onderwijzer in de opvoeding, de ouders vervangen?
3. Wat blijft altijd voor rekening der ouders?
4. In welke opzichten is het goed voor den aankomenden onderwijzer, dat hij andere scholen bezoekt?
5. In welke opzichten is het nuttig, dat onderwijzers vooraf overwegen, wat er in de school zal behandeld worden?
6. Wanneer is zulks voor iederen onderwijzer volstrekt noodzakelijk?
7. Kan men bij het bezoeken van slechte scholen ook nog iets goeds leeren?

8. Wanneer werkt een onderwijzer ongedwongen in de school?
9. Waarom moet een onderwijzer zich er op toeleggen om ongedwongen werkzaam te zijn?
10. Waarom begrijpt het eene kind veel beter het geleerde dan een ander?
11. Betoog het hooge belang van den post eens schoolonderwijzers.
12. Waarom is het volstrekt noodzakelijk om het karakter der kinderen te bestuderen?
13. Wat verstaat men door een burgerlijk, zediglijk levensgedrag?
14. Wanneer is het de schuld van den onderwijzer, zoo het kind hem niet begrijpt?
15. Wanneer is de onderwijzer een vader van zijne leerlingen?
16. Wanneer handelt hij niet vaderlijk?
17. Wanneer is het de schuld van het kind, zoo het den onderwijzer niet begrijpt?
18. Welke verkeerde gevolgen zal het hebben, wanneer de onderwijzer vergeet, de geaardheid der kinderen te leeren kennen?
19. Waarom is het niet voldoende dat een onderwijzer alleen een persoon van een goed burgerlijk en zediglijk levensgedrag is?
20. Wat verstaat men door leerwijze?
21. Welk is het doel van het onderwijs?
22. Waarom is het volgen van eene bepaalde leerwijze den aankomenden onderwijzer aan te bevelen?
23. Wanneer mag de onderwijzer de goedkeuring van zijnen schoolopziener verwachten?

24. Wanneer moet men in eene school van leerwijze veranderen?
25. Wat verstaat men door eene verwaarloosde school?
26. Wanneer mag men het onderwijs in eene school gebrekkig noemen?
27. Tegen welke gebreken hebt gij in uwe school het minst te strijden?
28. Wanneer mag men in eene school niet van leerwijze veranderen?
29. Welke scholen moet een aankomend onderwijzer bij voorkeur bezoeken?
30. Wat is elementair onderwijs?
31. Waarom moet de onderwijzer een godsdienstig man zijn?
32. Welke wetenschappen moet een onderwijzer zich eigen trachten te maken?
33. Is het lezen van romans nuttig of schadelijk voor eenen onderwijzer?
34. Wat verstaat men door klankmethode?
35. Waarom is de leerwijze van den heer PRINSEN zoo aanbevelenswaardig?
36. Welke zijn de voordeelen van het onderwijs in het lezen volgens de klankmethode?
37. Waarom is het niet voldoende, dat een onderwijzer slechts zoo vele vorderingen in de wetenschappen gemaakt heeft, als de verstgevorderde leerling der school?
38. Wanneer erlangt men niet die voordeelen van het onderwijs in de klankmethode, welke men daarvan mag verwachten?
39. Wat verstaat men door verdraagzaamheid?

40. Waarom moet een onderwijzer verdraagzaam zijn?
41. Wat verstaat men door gelijkmoedigheid?
42. Waarom is de gelijkmoedigheid in eenen onderwijzer zoo zeer aan te bevelen?
43. Hoe moet men zich bij een schoolbezoek gedragen?
44. Waarom is een grondig elementair onderwijs zoo volstrekt noodzakelijk?
45. In welke opzigten laat de leesleerwijze van den heer PRINSEN wel iets te wenschen overig?
46. Wat verstaat men door getalleer?
47. In welke opzigten is een kind aan eene jonge plant gelijk?
48. Van welke lessen moet een aankomend onderwijzer met vlijt gebruik maken?
49. Hoe moet hij van die lessen gebruik maken?
50. Hoe moet hij zich daar bij gedragen?
51. Waarvoor moet een onderwijzer zich al vroeg leeren wachten?
52. In welke opzigten is de getalleer van PESTALOZZI zeer nuttig?
53. Op welke wijze kan men van de trek tot bezigheid der kinderen het meeste voordeel trekken?
54. Wanneer bestaat er noodzakelijkheid om een kind van de school te verwijderen?
55. Wat zijn straffen?
56. Welke zijn de vereischten van een examen voor den vierden rang?
57. Wanneer mag een kweekeling om den vierden rang vragen?

58. Waarom heeft men de onderwijzers in rangen verdeeld?
59. In hoe verre kan zulks nuttig zijn?
60. Twee ondermeesters bezochten zekere school. De hoofdonderwijzer toonde hun den gang van het onderwijs en de methode in al de bijzonderheden aan, en beantwoordde de vragen, die zij hem deden. Na den afloop van dit bezoek, gaf hij van den eenen alleen eene loffelijke getuigenis; hoe kon hij zulks doen?
61. Kan de verdeling van onderwijzers in rangen ook nadeelig zijn?
62. Wat verstaat men door het afschaffings-genootschap?
63. Is de aanvaarding van dat lidmaatschap den onderwijzer aan te raden?
64. Waarom verdient het afschaffings-genootschap, boven het matigheids-genootschap de voorkeur?
65. Wanneer is de getalleer van PESTALOZZI behoefte in eene school?
66. Welke nadeelige gevolgen vloeijen er uit voort, wanneer een onderwijzer slechts oppervlakkige kennis bezit?
67. Wanneer gij als onderwijzer in eene verwaarloosde school geplaatst werd, hoe zoudt gij het aanleggen?
68. Wat zoude uw eerste werk zijn, wanneer gij als onderwijzer in eene school werd aangesteld?
69. Wat verstaat men door orde in eene school?
70. Wat verstaat men door een schoolreglement?
71. Wat verstaat men door een schoolplan?
72. Wat verstaat men door schoolwetten?

73. De heer *COUSIN*, uit Frankrijk, vroeg aan den heer *PRINSEN* naar het reglement der kweekschool. De heer *PRINSEN* gaf ten antwoord: *ik ben het reglement*. Welke beteekenis lag in dit gezegde opgesloten?
74. Om welke redenen wordt een onderwijzer dikwijls niet onder de onderwijzers van eenen hooger rang opgenomen?
75. Wanneer kunnen er nadeelige gevolgen uit die afwijzing voortvloeijen?
76. Welke zijn de vereischen van den derden rang?
77. Waarop moet een onderwijzer bij het ondergaan van een examen letten?
78. Ieder onderwijzer wenscht gaarne aan het hoofd eener school geplaatst te worden. Wanneer is dit verlangen billijk?
79. Wanneer is een onderwijzer van het belang zijner roeping doordrongen?
80. Welke verantwoording rust op eenen hoofdonderwijzer?
81. Wat heeft een onderwijzer bij het regelen van een schoolplan in acht te nemen?
82. Welke voordeelen kan een onderwijzer trekken, wanneer hij door de commissie van onderwijs niet tot eenen hooger rang wordt toegelaten?
83. Wanneer mag een onderwijzer solliciteren?
84. Wanneer mag hij er niet aan denken, om naar eenen post van hoofdonderwijzer te dingen?
85. Is het bezit van den vierden rang in dezen tijd voldoende, om naar den post van hoofdonderwijzer te staan?

86. Waarom is er zonder orde geen goed onderwijs mogelijk?
87. Waartoe dienen schoolreglementen?
88. Welke werktuigen gebruikt men bij het uitoefenen van lichamelijke straffen?
89. Waarom is het aanschrijven van borden vóór den schooltijd volstrekt noodzakelijk?
90. Wat verstaat gij door een tafel van werkzaamheden?
91. Mag iemand, die naar eenen derden rang staat, de beoefening van geschied- en aardrijkskunde voor overtollig rekenen?
92. Wanneer de commissie van onderwijs bekwaamheid en kennis van de geschiedenis en aardrijkskunde vraagt van examinandis voor den vierden en derden rang, hoe kan zij dan hare handelwijze wettigen?
93. Wanneer kan men een schoolreglement overtollig rekenen in eene school?
94. Is het nuttig of schadelijk, wanneer de kinderen met de tafel van werkzaamheden in eene school bekend zijn?
95. Is het sluiten der schooldeuren op eenen bepaalden tijd aan te raden, en waarom?
96. Is het bidden in de school een gebod?
97. Wat zijn schoolexamens?
98. Wat zijn vergelijkende examens?
99. Wat zijn rang-examens?
100. Hoe moet de aankomende onderwijzer van de gelegenheden voor zijne opleiding en vorming daargesteld, gebruik maken?
101. Hoe moet hij zich bij die lessen gedragen? En hoe trekt hij er het meeste voordeel van?

102. Waarom is eene goede tafel van werkzaamheid in eene school onmisbaar?
103. Welke middelen kan een onderwijzer aanwenden, om de kinderen op eenen bepaalden tijd in de school te krijgen?
104. Waarom behoort een onderwijzer zelf het gebed te doen in de school?
105. Verdient het goed- of afkeuring, wanneer het gebed door eenen leerling wordt verrigt?
106. Wanneer kan het aanschrijven der borden onder den schooltijd zijne nuttigheid hebben?
107. Wanneer brengt de getalleer van PESTALOZZI niet dat nut aan, hetwelk men er anders van mag hopen?
108. Wat heeft men bij het bidden en danken in de school in acht te nemen?
109. Door welke middelen kan men het geheugen der kinderen oefenen?
110. Welke beginselen behoort men bij het straffen in de school in acht te nemen?
111. Betoog eens de stelling: hoe meer men straft, hoe meer men straffen moet.
112. Wat is eene rekenmachine?
113. Wat is rekenen? Wat cijferen? Welk vak wordt tot het eerste gebragt? Welk behoort tot het laatste?
114. Waarin bestaat het nut van eene rekenmachine?
115. Welke beginselen moet men bij het straffen in acht nemen?
116. Wat verstaat men door belooning bij het onderwijs?

117. Mag een onderwijzer van de medehulp zijner verstgevorderde leerlingen gebruik maken?
118. Waarom verdeelt men de leerlingen eener school in drie klassen?
119. Wat is aanschouwelijk onderwijs?
120. Wat is eene welingerigte school?
121. Waarom is den onderwijzer de medehulp van de verstgevorderde leerlingen aan te raden?
122. Mag men leerlingen geheel geene geschenken geven?
123. Waarom mag men niet lichamelijk straffen in de school?
124. Wat is klassikaal onderwijs?
125. Waarop moet men bij het verdeelen van eené school in klassen letten?
126. Waarom stelt men op het aanschouwelijk onderwijs zulk eenen hoogen prijs?
127. Wat moet in eene school al gestraft worden?
128. Wat zijn natuurlijke straffen?
129. Waarom noemt men de laagste klasse wel eens eene voorbereidingsschool?
130. Hoe zoudé zoodanige voorbereidingsschool ingerigt moeten worden?
131. Wat zijn nuttige lessen?
132. Wanneer zijn de lessen aangenaam en tevens nuttig?
133. Hoe trekt men uit eene leesles nuttige lessen?
134. Wat zijn spreekoefeningen?
135. Wat zijn verstandsoefeningen?
136. Wat zijn vóroefeningen?
137. Wanneer blijkt de noodzakelijkheid van de spreekoefeningen?

138. Wat is er vóór, wat tegen het zoogenaamd schoolblijven aan te merken?
139. Wat moet er bij het schoolhouden volstrekt in acht genomen worden?
140. Welke voordeelen geeft de oefening in het vergelijken en onderscheiden?
141. Wat verstaat door werktuigelijk schrijven?
142. Waarom is de naam van werktuigelijk schrijven eene ongepaste uitdrukking?
143. Waarom behooren belooningen eigenlijk niet in eene school te huis?
144. Welk onderscheid bestaat er tusschen eene be-
waar- en leerschool?
145. Tot welk doel kan eene rekenmachine mede dienstbaar gemaakt worden?
146. Welke zijn de voordeelen van het klassikaal onderwijs?
147. Wanneer kunnen er uit het klassikaal onder-
wijs nadeelen voortvloeijen?
148. Waarop heeft een onderwijzer, wanneer hij voor de commissie van onderwijs verschijnt, om geëxamineerd te worden, bijzonder te letten?
149. Hoe dient hij bij zoodanige gelegenheid gekleed te zijn?
150. Wat verstaat men door kweekscholen van onderwijzers?
151. Hoe leert men kinderen opmerkzaamheid, of wordt zulks niet aangeleerd?
152. Wanneer beantwoorden nuttige lessen, die men uit het geleerde trekt, aan het doel?
153. Wat verstaat men door eenhoofdig onderwijs?
154. Wat verstaat men door schoolonderwijs?

155. Is er onderscheid tusschen onderrigt en onderwijs?
156. Wanneer trekt een onderwijzer nut uit de samenleving?
157. Hoe moet eene bewaarschool in het algemeen ingerigt worden?
158. Waarin bestaat het kenmerkende onderscheid tusschen de algemeene inrigting van eene waar- en leerschool?
159. Wanneer wordt het onderwijs den kinderen aangenaam gemaakt?
160. Waarom zijn geheugen-oefeningen voor de kinderen zoo noodzakelijk?
161. Geef de onderwerpen van onderwijs op in de laagste klasse eener school.
162. Wat zijn getuigschriften?
163. Wat verstaat men door leestoon?
164. Wanneer wordt de medehulp der leerlingen schadelijk voor de school?
165. Door welke middelen kan men het straffen in de school vermijden?
166. Wat verstaat men door liefde?
167. Wat verstaat men door achting?
168. Hoe moeten de leerlingen in de tegenwoordigheid van den onderwijzer gestemd zijn?
169. Door welke middelen kan de onderwijzer zich de liefde en achting der leerlingen verwerven?
170. Wanneer is het onderwijs in het lezen voltooid?
171. Wat is lezen? Hoe moet men lezen?
172. Wat zijn leesboeken? Welke zijn de voornaamste?
173. Wat zijn leerboeken? Kent gij doelmatige?
174. Wat zijn leer- en leesboeken? Noem eenige.

175. Wat noemt men voortgezet onderwijs in het lezen?
176. Wat is een huisonderwijzer?
177. Welke zijn de vereischten in eenen huisonderwijzer?
178. Is het waar, dat een bekwaam huisonderwijzer ook een goed schoolonderwijzer moet zijn?
179. Wat verstaat men door eene acte van rang?
180. Van welk eenen invloed is eene goede leertoon op het onderwijs in de school?
181. Door welke middelen brengt een onderwijzer zijne leerlingen tot de kennis van den Schepper?
182. Wanneer is het nuttig dat een onderwijzer de ouders zijner leerlingen bezoekt?
183. Wanneer is dat bezoek volstrekt noodzakelijk?
184. Wat verstaat men door eenen goeden leestoon, en door welke middelen kan men die bevorderen?
185. Door welke middelen kan men het voortgezet lezen bevorderen?
186. Wat verstaat men door zindelijkheid? Wat door netheid? Wat door sierlijkheid?
187. Tot hoever moet de zindelijkheid der leerlingen zich uitstrekken?
188. Door welke middelen kan de onderwijzer de zindelijkheid der leerlingen bevorderen?
189. Wat verstaat men door schooltucht?
190. Wat verstaat men door verstandig schrijven?
191. Hoe moet een onderwijzer zich op een vergelijkend examen gedragen?
192. Wanneer geeft men den leerlingen eener school getuigschriften, en hoe moeten die ingerigt worden?

193. Door welke middelen kan men de orde in eene school bewaren?
194. Welke voordeelen heeft het schoolonderwijs boven het huisonderwijs?
195. Wat verstaat men door privaat onderwijs? Hoe denkt gij daar over?
196. Wat zijn schoolgelden, en hoe ontvangt men die zonder stoornis van het onderwijs?
197. Wat zijn schoolfondsen? Betoog het nut er van.
198. Welke voordelen zoude het voor het onderwijs opleveren, wanneer alle onderwijzers op een vast traktement gesteld worden?
199. Waardoor moet een onderwijzer zich het meest aangespoord achten tot het ijverig betrachten van zijnen pligt?
200. Wat verstaat men door het voorbeeld van den onderwijzer?
201. Waarin bestaat het nut van het onderwijs in het rekenen?
202. Wat is rekenen uit het hoofd?
203. Waarop moet een onderwijzer zich het meest toelekken, op het rekenen uit het hoofd of het cijferen op de lei?
204. Wat zijn exempels, en welke vereischten dienen zij te bezitten?
205. Hoe bevordert men de zindelijkheid bij het schrijven?
206. Wat verdient de meeste aanbeveling het dagelijksch of wekelijksch vegen van de school?
207. Wat verstaat men door den uitwendigen toestand van het onderwijs?
208. Wanneer oefent een onderwijzer eenen groo-

ten invloed uit op de verstandelijke beschaving van zijne dorpgenooten?

209. Welke zijn de vereischten voor den tweeden rang?
210. Welke is de schaduwzijde van den post eens schoolonderwijzers?
211. Waardoor kan een jongeling zich aangespoord vinden, om de betrekking van onderwijzer voor zijnen stand te kiezen?
212. Moet het uitzigt op eene voordeelige standplaats de grootste spoorslag zijn?
213. Door welke middelen wordt de stilte in de school bevorderd?
214. Welke zijn de grenzen van de stilte in de school?
215. Wanneer noemt men de stilte in de school onnatuurlijk?
216. Hoe denkt gij over het gebruik van lijnen bij het onderwijs in het schrijven?
217. Is het bijbellezen in de school algemeen aan te prijzen, en waarom niet?
218. Door welke middelen kan men de oplettendheid bij de leerlingen bevorderen?
219. Hoe kan men verstrooijing van gedachten bij de leerlingen verhinderen?
220. Welke is de lichtzijde van de betrekking eens onderwijzers?
221. In welke betrekking moet de onderwijzer tot de geestelijken in zijne gemeente staan?
222. Met welke personen in eene gemeente mag en moet de onderwijzer onderling verkeer aanknoopen?

223. Wat is een leesgezelschap, en welke boeken moeten daar, bij voorkeur, gelezen worden?
224. Wat is het nut van gemengde scholen?
225. Waarom zijn afzonderlijke scholen voor jongens en meisjes niet aan te bevelen?
226. Wat zijn onderwijzersgezelschappen, en waartoe dienen die?
227. Is het schrijven naar een voorbeeld op het bord aan te bevelen?
228. Men heeft scholen, in welke alleen onderwijs in het klein schrift gegeven wordt; wat is daar op aan te merken?
229. Wanneer missen onderwijzersgezelschappen hun doel?
230. Wat is zingen? Hoe moet men zingen?
231. Wanneer neemt gij met het onderwijs in de tiendeelige breuken eenen aanvang?
232. Leeringen wekken, voorbeelden trekken. Welke gewigtige leeringen zijn uit dat spreekwoord voor eenen onderwijzer te trekken?
233. Behooren de uren, welke een onderwijzer van zijne schooluren op den dag overschieten, aan hem, of aan zijne leerlingen?
234. Wanneer is des onderwijzers geheele leven aan de jeugd gewijd?
235. Welke zijn de voordeelen van de klankmethode boven de spelmethode in de school?
236. Wanneer kan het gebruik der spelmethode in eene school verkiesselijk zijn?
237. Wat verstaat men door vacantie?
238. Voor wie is de vacantie noodzakelijker voor den onderwijzer of voor de leerlingen?

239. Wat denkt gij over het zoogenaamde vacante werk?
240. Wat verstaat men door eene breuktafel?
241. Wat zijn rekenboeken, en is de naam van cijferboeken niet gepaster?
242. Wanneer wordt er van de rekenboeken een misbruik gemaakt?
243. Hoe kan de vacantie voor den onderwijzer nuttig zijn?
244. Hoe moet een aankomende onderwijzer zich op een onderwijzersgezelschap gedragen?
245. Hoe denkt gij over de zoogenaamde nieuwe schrijfmethode?
246. Wanneer worden de leerlingen in eene school opgeleid tot alle maatschappelijke en christelijke deugden?
247. Welk is het onderscheid tusschen maatschappelijke en christelijke deugden?
248. Wanneer kan een onderwijzer gezegd worden militaire deugd te bevorderen?
249. Welke zijn de vereischten van een goed rekenboek?
250. Wat verstaat men door zedelijk onderwijs?
251. Wat verstaat men door godsdienstig onderwijs?
252. Wat verstaat men door zedelijke vorming?
253. Wat verstaat men door zedelijk - godsdienstige vorming?
254. Is eene gemengde school hinderlijk aan de zedelijke en godsdienstige vorming van de schooljeugd?
255. Welke nuttige leeringen kan een onderwijzer uit de spreuk: *ken u zelven* trekken?

256. Waarvoor moet een onderwijzer zich in eene gemengde school vooral wachten?
257. Op welke kennis moet een onderwijzer zich vooral toeleggen?
258. Hoe moet een onderwijzer studeren?
259. Is eene tafel van werkzaamheden voor zijne studie aan te bevelen?
260. Hoe kan eens gemengde school de zedelijke en godsdienstige vorming der schooljeugd zelfs zeer bevorderen?
261. Hoe moet een onderwijzer den dag tot zijne oefening en vorming verdeelen?
262. Welk is het nut van het redekundig ontleden voor de scholen?
263. Wat verstaat men door lagere scholen en lager onderwijs?
264. Welke benaming is gepaster voor onze gewone scholen, die van lagere scholen of volks-scholen?
265. Zoude men het redekundig ontleden ook tot de verstandsoefeningen kunnen brengen?
266. Wanneer en hoe neemt het taalonderwijs eenen aanvang?
267. Welke heletselen bestaan er schijnbaar voor het klassikaal onderwijs in het rekenen?
268. Wat verstaat men door in koor te lezen, en welke voordeelen verschafft hetzelve?
269. Waarom is het rekenen van uitgebreide rekenkundige voorstellen, genomen uit het gebied der aardrijks-, natuur- en geschiedkunde af te keuren?
270. Hoe denkt gij over het gebruik van foutive opstellen in de scholen?

271. Is de onderwijzer een burgerlijk ambtenaar?
272. Welke beroepsbezigheden kan een onderwijzer bij zijne hoofdbezigheid tot voordeel van zijne betrekking uitoefenen?
273. Wat zijn dictés? Waaren waanneer zijn zij nuttig?
274. Wat verstaat men door wetenschappelijk onderwijs in de geschied- en aardrijkskunde?
275. Wat verstaat men door armenscholen?
276. Welke zijn de onderwerpen van onderwijs in de hoogste klasse eener school?
277. Wat verstaat men door vormleer?
278. Waaraan kan men in eene school bespeuren, dat het onderwijs in de vormleer invloed uitoefent?
279. Wat verstaat men door de geest der school?
280. Welke nuttigheid verschaft het onderwijs in de vormleer?
281. Wat zoude er van ons volk worden, wanneer men in dezen tijd de scholen ophief?
282. Waar in bestaat het kenmerkende onderscheid tusschen eene armenschool en eene burgerschool?
283. Wat is het onderscheid tusschen godsdienstig en zedelijk onderwijs?
284. Welke strekking moet het onderwijs in eene armenschool bepaaldelijk hebben?
285. Waardoor kan een goedgeest in de school aangekweekt worden?
286. Welke gebreken ontdekt men in vele scholen?
287. Wanneer gij over de deugdelijkheid van het onderwijs in eene school uw oordeel wildet aubringen; waarop zeudt gij dan al moeten letten?

288. Hoe denkt gij over het spelend onderwijs?
289. Wat verstaat men door tusschenscholen?
290. Waarop zoude men zich bij het onderwijs in deze scholen voornamelijk moeten toeleggen?
291. Wanneer gaat een onderwijzer in de school zijne grenzen te buiten?
292. Waarin bestaat het schijnbare geheim van zulke onderwijzers, die zonder gestreng te zijn, volkomen orde en stilte in de school weten te bewaren?
293. Hoe moet een onderwijzer spreken in de school?
294. Wanneer is het onderwijs in de geschied- en aardrijkskunde wetenschappelijk in de school?
295. Wanneer komt eenen onderwijzer zijne kennis van de algemeene geschiedenis te stade in de gewone volke-school?
296. Welke gebreken in de school kunnen er bestaan buiten den schuld van den onderwijzer?
297. Wanneer wordt de zucht tot vermeerdering der kennis schadelijk voor den onderwijzer?
298. Wat verstaat men door liefhebberij-studie, en in hoeverre mag een onderwijzer zich daaraan toegeven?
299. Welk is uw oordeel over onderwijzers, die geregeld iederen winteravond bezoeken bij hunne dorpsgenooten afleggen, of van dezelve ontvangen?
300. In welke opzigten mag een onderwijzer onverschillig zijn, aangaande het oordeel der ouders over hem?
301. Welk nut kan een onderwijzer van de vergelijkende examens trekken?

302. Is het van buiten leeren op het gehoor van een zangstukje werkelijk zangonderwijs? Welk nut kan zulks echter te weeg brengen?
303. Welke gewaarwordingen bekomt gij bij het beschouwen van eene welingerigte school?
304. Hoe bevordert men eerbied voor het Opperwezen bij de jeugd?
305. Door welke middelen kan men het liegen bij de kinderen te keer gaan?
306. Wat verstaat men door gewoonte, en welke gewoonten moet men bij de schooljeugd aankweken?
307. Waarom is het goed, dat eene talrijke school in verschillende vertrekken verdeeld is?
308. Door welke middelen kan men de onverschilligheid bij het onderwijs van sommige leerlingen te keer gaan?
309. Schrijf eenen brief van gelukwensching aan eenen vriend, die den vierden rang bekomen heeft.
310. Idem, die eene aanstelling als onderwijzer bekomen heeft.
311. Kan een onderwijzer ook iets doen, ter vermindering of tot wering der armoede, en op welke wijze?
312. Wanneer bekomt het onderwijs in het rekenen eene zedelijke strekking?
313. Op welke wijze geeft gij aan de leerlingen, goede denkbeelden van het stelsel van maten en gewigten?
314. Hoe maakt gij gebruik van de maten en gewigten in de school: *a* van de el? *b* Van de

- gewigten? *c* Van de inhoudsmaten voor drooge? en *d* Voor natte waren?
315. Welke bedoeling kan het gouvernement wel gehad hebben, met de maten en gewigten in de school? En zijn ze nu niet overtollig geworden?
316. Waaruit ontstaat het geraas en onophoudelijk gedruisch in vele scholen?
317. Waarom kan er bij gebrek aan stilte en orde in de school aan geen doeltreffend onderwijs gedacht worden?
318. Waarom is de vergelijking van eene school bij eene gevangenis ongepast? In welke opzigten kan zij gepast zijn?
319. Vergelijk het onderwijs in de school met eene godsdienstoefening in eene kerk.
320. Welke zijn de pligten van eenen ondermeester in de school en jegens den onderwijzer?
321. Welke pligten heeft een onderwijzer jegens zijnen ondermeester te vervullen?
322. Wat heeft men bij het geven van goedkeuring aan de scholieren vooral in acht te nemen?
323. Moet men ook onderwijs in het zoogenaamd loopend schrift geven en hoe?
324. Het boeken van rekenkundige voorstellen schijnt bijna overal in onbruik te komen; welke nuttigheid kan het echter hebben?
325. Hoe denkt gij over het schrijven van nieuwjaarswensen in de school?
326. Welke zijn de voordeelen van het onderwijs in het zingen?
327. Tot welke diensten mag een onderwijzer zich in eene gemeente niet laten gebruiken?

328. Welke betrekkingen kan men onvereenigbaar achten met den post van onderwijzer?
329. Waarom is de geleerdste niet altijd de geschiktste onderwijzer?
330. Wat is hooger te schatten in eenen onderwijzer, braafheid of bekwaamheid?
331. Hoe behandelt gij dan zoogenaamden regel van drieën in de school?
332. Hoe ver moet zich het onderwijs in de aardrijkskunde uitstrekken in onze volks-scholen?
333. Wat is eigenlijk het doel van het onderwijs in de bijbelsche geschiedenis?
334. Kunt gij ook betoogen, dat de zedelijke en godsdienstige vorming invloed uitoefent op de stilte in de school?
335. Aan welk gedrag hebben enkele onderwijzers het te wijten, dat zij van hunnen post ontzet worden?
336. Waarom kan het onderwijs in de bijbelsche geschiedenis niet van de scholen geweerd worden?
337. Welke is de invloed van de levende stem eens onderwijzers?
338. Welk een invloed oefenen de leer- en leesboeken in eene school uit?
339. Wat verstaat men door naarstigheid, en hoe kweekt men dié aan?
340. Waarom is een onderwijzer met uiterlijke lichaamsgebreken min verkiesselijk?
341. Waarom zijn zedelijke gebreken oneindig nadeeliger in eenen onderwijzer, dan lichaamsgebreken?
342. Van welke hulpmiddelen maakt men in de

- school gebruik, en welke voordeelen trekt men van ieder?
343. Waardoor laat men zich wel eens misleiden bij het invoeren van eene nieuwe leerwijze?
344. Welke vereischten behoort eene goede leerwijze te bezitten?
345. Welke zijn de nadeelige gevolgen, wanneer men kinderen te ver vooruit zet?
346. Waarom zijn vele fraaije schrijvers in de school wel eens slechte rekenaars?
347. Hoe gedraagt gij u bij het ontvangen van nieuwe leerlingen in de school?
348. Waarom is het onderwijs in het lezen, om daarmee bij de eerste intrede der kinderen in de school te beginnen, af te keuren?
349. Hoe kan men de verstandsoefeningen in het algemeen onderscheiden?
350. Door welke eigenaardigheden onderscheiden zich de gedichtjes van VAN ALPHEN, en waarom prijzen zij zich zoo zeer tot schoolgebruik aan?
351. Welke werken moet een aankomend onderwijzer bij voorkeur beoefenen, en welke is de inhoud en de hoofdstrekking dezer werken?
352. Hoe kan de vaderlandsche geschiedenis bijzonder dienstbaar gemaakt worden tot de vorming des harten?
353. Welke zijn de voordeelen van het kaarttekenen in de school?
354. Wat dient men bij het zoogenaamde leiwerk der leerlingen volstrekt in acht te nemen?
355. Welk nut kan men van de Bel-Lancastersche methode trekken voor onze Nederlandsche scholen?

356. Wanneer kan de handelwijze van Nieuwbold door een kind ongemerkt een briefje in de handen te geven, waarop des onderwijzers afkeuring over zijn gedrag te lezen is, alleen eene goede uitwerking hebben?
357. Wanneer oefenen ouders eenen weldadigen invloed op de school uit?
358. Kent gij ook eenige bijbelspreuken, die in eene gemengde school, met nut en voordeel kunnen aangewend worden?
359. Waarom mag een kind zonder noodzaak de school niet verzuimen?
360. Welk eenen nadeeligen invloed oefenen die leerlingen, welke gedurig de school verzuimen, op de geregeld ter school gaande kinderen uit?
361. Is het gewone spellen bij het gebruik der klankmethode overtollig of noodig en nuttig, en waarom?
362. Hoe handelt men met halstarrige kinderen?
363. Wat zijn herhalingen, en wanneer is men genoodzaakt daartoe in de school de toevlugt te nemen?
364. Hoe moet men over het gelezene vragen?
365. Wat is noodzakelijker bij iedere leesles vragen te doen of verklaringen te voegen en waarom?
366. Welk eene veelzijdige strekking kunnen de schrijfvoorbeelden hebben?
367. Er zijn scholen, in welke de leerlingen het verder in de kunst van schrijven brengen, dan de onderwijzer; welke kunnen daarvan de redenen zijn, en waarom treft men zulks minder bij de andere vakken van onderrigt aan?

368. Wat zijn verhalen? Hoe moet men verhalen, en door welk middel kan ieder onderwijzer zich die kunst eigen maken?
369. Waardoor ontardt het onderwijs in eene school ligt in sleurwerk?
370. Wanneer mag een onderwijzer van de voorgeschreven orde der tafel van werkzaamheden afwijken?
371. Door welke middelen kweekt men vaderlands-liefde bij de kinderen aan?
372. Waarom brengen ware gebeurtenissen dieper indrukken te weeg, dan zoogenaamde vertellingen?
373. Waarom begint men in het onderwijzen der aardrijkskunde van de plaats der inwoning?
374. Welke gebruiken der ouders, hier en daar voorkomende, hebben eenen allernadeeligsten invloed op het onderwijs?
375. Hoe boezemt men kinderen het best eenen afkeer in van sterke dranken?
376. Uit welke verschijnselen in de natuur kan men gepaste aanleiding nemen, tot het vormen van het hart der kinderen?
377. Hoe bestrijdt men best het bijgeloof?
378. Voor welke struikelingen behoort een jong onderwijzer zich vooral te wachten?
379. Tot welk eene verkeerdheid vervalt men zooligt bij het treden in eenen nieuwen werkkring als onderwijzer?
380. Kan een onderwijzer ook te veel doen in zijne school?
381. Door welke middelen kan een onderwijzer het vertrouwen der ouders verkrijgen?

382. Geef den gang op van het onderwijs in het rekenen, van eene school uit 6 klassen of afdeelingen bestaande.
383. Wanneer kan eene school niet volgens de wet in drie klassen verdeeld worden?
384. Welk eenen invloed oefenen de jongens en meisjes wederkeurig op elkander uit in eene school?
385. Welke middelen, om het vertrouwen der ouders te winnen, zijn verkeerd en werken op den duur schadelijk?
386. Wat is het onderscheid tusschen godsdienst en zedekunde?
387. Hoe wordt het onderwijs in het lezen het middel, om aan alle vakken van het lager onderwijs dienstbaar te zijn?
388. Welke diensten kan het schrijven aan de overige vakken van onderwijs bewijzen?
389. Geef den gang op van het taalonderwijs in eene school uit zes klassen of afdeelingen bestaande.
390. Waardoor kan een onderwijzer het vertrouwen duurzaam behouden?
391. Hoe kan het verbuigen der naamwoorden en het vervoegen der werkwoorden in eene school meer dan blootelijk geheugenwerk zijn?
392. Wanneer kan het schijnen, dat een onderwijzer het eene kind boven het andere voortrekt, en wanneer is het werkelijk zoo?
393. Waarom moet een onderwijzer zich zoo zeer op het fraai schrijven in de school toeleggen?
394. In welke opzichten is het vereenigen van het aardrijks- en geschiedkundig onderwijs nuttig?

395. Tot welke misslagen vervalt men ligt bij het aardrijkskundig onderwijs?
396. Hoe kunnen herhalingen van het eens geleerde eene aangename wending bekomen?
397. Welke zijn de nadeelige gevolgen van het roepen en verbieden der kinderen bij het minste vergrijp in de school?
398. Tot hoe verre moet zich het werk des onderwijzers buiten de school uitstrekken?
399. Welk eene plaatselijke strekking dient men aan het onderwijs in het rekenen te geven?
400. Welke vooroordeelen der ouders mag men volstrekt niet inwilligen in de school?
401. Hoe moet men zich tot het onderwijs voorbereiden?
402. Wanneer staat de eigene oefening des onderwijzers in regtstreeks verband tot de school, en hebben zij wederkeerig op elkander eenen weldadigen invloed?
403. » Waartoe ben ik hier? » Zoo sprak een onderwijzer toen hij zijnen hem opgedragen post aanvaardde. Tot welke denkbeelden zou de ontwikkeling van dit gezegde aanleiding geven?
404. Wat verstaat men door natuurschoon, en hoe ontwikkelt men het best het gevoel der kinderen daarvoor?
405. Tegen welke gebreken moet de onderwijzer in de school in dezen tijd vooral strijden?

B. *Practische opgaven, geschikt om bij voorkomende gelegenheid in de school te behandelen.*

1. **Z**ekere leesles begint met de woorden: »*Vader der menschen.*» Tot welke vragen en opmerkingen, geeft dit aanleiding tot ontwikkeling van het verstand en de vorming des harten?
2. Stel het vinden der som van $\frac{2}{3}$ en $\frac{3}{4}$ aanschouwelijk voor.
3. Ontwikkel voor kinderen, het spreekwoord: *al doende leert men.*
4. Het brood. Ontwikkel deze stof, al ondervragende, geleidelijk en klim op tot het bestaan van het Opperwezen.
5. *Hendrik spreekt de waarheid.* Welke betekenis kan aan dit voorstel gegeven worden, naar dat de klemtoon op de verschillende deelen valt?
6. *Wanneer 12 md. 32 gld. kosten; hoe veel bedraagt dan de prijs van 21 md.?* Hoe maakt gij de oplossing van deze opgave op onderscheidene wijzen aan de leerlingen duidelijk?
7. *Indien het mogelijk is, houdt vrede met alle menschen.* a. Tracht aan deze spreuk eene zedelijke strekking te geven. b. Tot welke taalkundige beschouwing zoude zulks verder aanleiding geven?

8. Zoek op verschillende wijzen het product van 125×128 , en maak dit zoo mogelijk aanschouwelijk?
9. Verhaal de geschiedenis van Jozef aan de leerlingen der laagste klasse zóó, dat Jozefs ouderliefde bijzonder uitkomt.
10. De jeugd van Professor BORGER als voorbeeld ter navolging.
11. God als de bron van alles goeds, in een gesprek over *den regen*.
12. *Een dronkaard*. Aanleiding, om over het schadelijke en schandelijke van het gebruik van sterke dranken te spreken.
13. Beschouw Jezus als het hoogste goed.
14. De zelfmoord. *a.* Het misdadige. *b.* Wantrouwen op de Voorzienigheid.
15. Het quotient te vinden van $\frac{2}{3}$ en $\frac{3}{4}$ door het aanschouwelijk voor te stellen.
16. *Alle dagen een draadje is eene hemdsmouw in het jaar*. *a.* Taalkundige ontleding. *b.* Aansporing tot werkzaamheid. *c.* Redekundige ontleding.
17. De vriendschap van DAVID en JONATHAN; met bijzondere strekking, om de vriendschap van den laatsten bijzonder te doen uitkomen.
18. De harde winter, als voorbeeld om over het lot der armen te spreken.
19. Amsterdam, — de bedrijvigheid der menschen.
20. Kermis. Aanleiding tot een gepast gebruik.
21. Eene vooroefening tot regt verstand der tien-deelige breuken.

22. Prins Willem te schetsen als den vader des vaderlands.
23. De hond, als voorbeeld van getrouwheid.
24. *Gedenk aan den Schepper in de dagen uwer jongelingschap, eer dat de kwade dagen komen en de jaren naderen, in dewelke gij zegen zult: ik heb geen' lust in dezelve.* a. Aansporing tot vroege godsvrucht. b. Taalkundige ontleding. c. Redekundige ontleding.
25. Voorbeelden van edele zelfopoffering: a. Uit de bijbelsche, b. uit de vaderlandsche, c. uit de algemeene geschiedenis.
26. Socratisch vragen: om het bestaan van God aan te tooneu.
27. Den prijs uit het hoofd te bepalen van 4 riem papier, wanneer het vel 3 cts. kost, wanneer de 2 vel 5 cts. kost, de 3 vel 10 cts. kost, de 4 vel 13 cts. kost, de 5 vel 14 cts. kost, ieder voorbeeld op drie of meer onderscheidene wijzen.
28. Pligten jegens a. het vaderland, b. jegens den koning.
29. De leeuw, als voorbeeld van edelmoedigheid.
30. Een mondeling verhaal, het schandelijke, schadelijke en zondige van het liegen. (NB. Aan te teekenen welk eenen indruk dit verwekt).
31. Parijs. Dwaasheid van de modezucht.
32. De begraafplaats. a. De vergankelijkheid van het menschelijke leven. b. Aansporing tot vroege godsvrucht. c. Matige levenswijze.
33. *God wil dat alle menschen zalig worden, en tot de kennis der waarheid komen.* a. Gods menschenliefde. b. Middelen, waardoor God

- dat oogmerk tracht te bereiken. *c.* Onze verplichting, om van die middelen gebruik te maken. *d.* Taalkundige ontleding. *e.* Redekundige ontleding.
34. Duinen. Gods wijsheid en vaderzorg.
35. Eene oneindige breuk. *a.* Voortzetting tot zoo ver de ruimte toelaat. *b.* Beeld van de onmogelijkheid, om de Godheid gelijkvormig te worden, en van onze bestemming om daar naar te streven.
36. Voorbeelden uit de rekenkunde. *a.* Tot bevordering van het rekenen uit het hoofd. *b.* Ter bevordering van zuinigheid.
37. De zee. *a.* Nut van de zouthed des waters. *b.* Onmisbaarheid tot instandhouding van onze aarde.
38. De apostel Petrus, verloochening van den Heiland. *a.* Aansporing tot nederigheid. *b.* Onze zwakheid.
39. Heidevelden. *a.* Gods wijsheid. *b.* Nut. *c.* Werkzaamheid en krachtinspanning. *d.* Voordeelige werking op de verstands-ontwikkeling van den mensch.
40. De optelling der gewone breuken aanschouwelijk.
41. Onze afhankelijkheid van God. Aansporing tot het gebed.
42. Tevredenheid. *a.* Met zijnen stand. *b.* Met zijne schamele kleederen.
43. *Die zijne overtredingen bedekt, zal niet voorspoedig zijn, maar die ze bekent en laat zal barmhartigheid verkrijgen.* *a.* Aansporing tot openhartigheid. *b.* Gods vergevingsgezindheid. *c.* Taalkundige ontleding. *d.* Redekundige ontleding.

44. Twaalf, in moeilijkheid opklimmende rekenkundige voorstellen, zoodanig ingekleed, als voor de leerlingen het meest noodig is in uwe gemeente.
45. *Twaalf ambachten, dertien ongelukken.* a. Aansporing tot volharding in de gedane keuze van een beroep. b. Omzigtigheid der keuze.
46. Den prijs uit het hoofd te zeggen van drie mud aardappelen, waarvan de $1\frac{1}{2}$ kop 5 cts. kost, de $2\frac{1}{2}$ kop 8 cts. kost, de $4\frac{1}{2}$ kop 16 cts. kost, de $1\frac{1}{2}$ schepel 40 cts. kost, de $2\frac{1}{2}$ schepel 60 cts. kost, de $4\frac{1}{2}$ schepel 120 cts. kost?
47. Frederik Hendrik. a. Voorbeeld van moed. b. Voorbeeld van standvastigheid. c. Voorbeeld van verdraagzaamheid.
48. De sterrenhemel. a. Gods Grootheid. b. Onze beperkte kennis. c. Bewoonbaarheid der sterren. d. Zekerheid.
49. Noachs dronkenschap. a. Kinderlijke verpligting bij de gebreken der ouders. b. Afkeer van de dronkenschap.
50. De deeling der breuken aanschouwelijk voor te stellen.
51. Verhaal, voor den schooltijd te overdenken, om het kwaadspreken tegen te gaan. (NB. Aan te teekenen welk eenen indruk het te weeg brengt).
52. *Let op het einde.* a. Onze dood. b. Het begin van ons bestaan in de eeuwigheid. c. Aansporing tot nadenken over ons gedrag.
-

II. TAALKUNDE.

A. Vragen.

1. **W**elke is de oorsprong der verschillende talen?
2. Wat zijn levende, — wat doode talen?
3. Waarom wordt de beoefening van de doode talen voor zoo belangrijk gehouden?
4. In welke opzichten verandert eene taal?
5. Wat verstaat mèn door den rijkdom eener taal?
6. Waarom noemt men de Nederlandsche taal eene rijke taal?
7. Waarom noemt men de Nederlandsche taal eene zuster der Hoogduitsche?
8. Hebben de Duitschers regt om de Nederlandsche taal eene dochter van hunne taal te noemen?
9. Wat verstaat men door verouderde woorden?
10. Wat zijn bastaardwoorden, — wat vreemde woorden?
11. Welke zijn eigenaardigheden eener taal?
12. Heeft de grond- en luchtgesteldheid ook invloed op de verschillende talen uitgeoefend?
13. Welk eenen invloed heeft de ligging van ons land op onze taal uitgeoefend?
14. Is de vorm onzer letters willekeurig genomen?
15. Wat zijn zoogenaamde stopwoorden?
16. Welke soort van woorden kan men als de oudste eener taal aanmerken?

17. Is het getal onzer klinkletters voldoende, om de verschillende klanken in de woorden uit te drukken?
18. Waarom is het gebruik van klankteekens, zelfs bij het eerste taalonderwijs, af te keuren?
19. Welke letters hebben door verloop van tijd verandering in den vorm ondergaan?
20. Waarom is de naam van onze taal, door Holland-sche taal, niet volkomen uitgedrukt?
21. Welke oorzaken bestaan er, dat de Nederlandsche en Fransche talen, hoe v \ddot{e} rschillend anders, toch nog vele woorden met elkander gemeen hebben?
22. Men spreekt van de Friesche taal, en van het Geldersche dialect: met welk regt?
23. Welk is het onderscheid tusschen een voorstel en eenen volzin?
24. Welken invloed heeft de overheersching der Franschen op onze taal uitgeoefend?
25. Wat verstaat men door taalkundige — wat door redekundige ontleding?
26. Welke eigenaardige beteekenis geeft de uitgang *heid* aan onze woorden?
27. Geef eene goede bepaling van eenen volzin.
28. Waarom geeft men sommigen onzer taaldeelen, den naam van kleine rededeelen, in onderscheiding der andere?
29. Welken rang der werkwoorden kan men voor de oudste werkwoorden houden, en op welken grond?
30. Wat verstaat men door verbuiging en vervoeging?
31. Wat zijn ongelijkvloeiende werkwoorden? Zijn *mogen*, *koop* en *brengen* dan ook ongelijk-

- vloeiende werkwoorden, daar zij toch ook van wortelklinker veranderen?
32. Weet gij ook te zeggen, in welke opzigten het gewone spraakgebruik in Noord-Brabant invloed op het schrijven onzer taal uitgeoefend heeft?
 33. In welke steden en oorden des lands volgt men in sommige opzigten al vrij naauwkeurig, sommige regels onzer spelling op?
 34. Welk is het onderscheid tusschen scheid- en zinteekens?
 35. Wat verstaat men door afleiding in eene taal, en geef voorbeelden, waarin zij in acht genomen wordt?
 36. Wat verstaat men door welluidendheid in eene taal, en noem voorbeelden, waarin zij in acht genomen wordt?
 37. Welke zijn de verdiensten van HOOFD aangaande onze Nederlandsche taal?
 38. In welke stukken heeft men wel het minst zijn voorbeeld gevolgd?
 39. In welke woorden is de uitspraak in strijd met de welluidendheid? En in welke woorden heeft men ter gevalle der welluidendheid letters uit de woorden weggelaten en weder ingelascht?
 40. Waaraan is het toe te schrijven, dat men in de meeste staatstukken van vroegeren tijd zoo vele vreemde woorden heeft gebruikt?
 41. Waarom beroept SIEGENBEEK zich zoo dikwijls op het gezag van WAGENAAR?
 42. Waarom schijnt BILDERDIJK, dat gezag zoo geheel verworpen te hebben?

43. Waarom schrijft men *achtenswaardig* en weder *achtingwaardig*?
44. Welke regels volgt men in het vormen van verkleinwoorden?
45. Welke regels volgt men bij het inlasschen eener *e* en *d* in sommige woorden?
46. Op welke gronden heeft men de dubbele vocaalspelling, in lettergrepen, die niet op eenen medeklinker eindigen, ten opzichte van vele woorden, met *e* en *o* behouden?
47. Met welk regt heeft men zulks ten opzichte der *a* en *u* verworpen?
48. Waarom zijn de bekende regels VAN WEILAND voor de enkele vocaalspelling der *e* en *o* onvoldoende? En noem eenige woorden, op welke die regels niet toepasselijk zijn.
49. Zijn er plaatsen in ons vaderland, waar de scherplange *e* en *o* onderscheidend worden gehoord?
50. Om welke redenen zijn de werkwoorden *koopen*, *loopen* en *stooten* uitgezonderd op den bekenden regel, ten opzichte van de enkele vocaalspelling?
51. Welke is de oorsprong van het onderscheiden der naamwoorden en geslachten?
52. Welke zijn de veranderlijke en welke de onveranderlijke woorden?
53. Noem 50 woorden, op welke de gewone regels van het mannelijk geslacht niet toepasselijk zijn.
54. De uitgang *dom* is een kenmerk zoo wel van mannelijke als onzijdige geslacht der zelfstandige naamwoorden: met welk onderscheid?

55. Geef al de gevallen op, in welke de onregelmatige werkwoorden van den gewonen regel afwijken.
56. Wat valt er ten opzichte van de werkwoorden *zijn*, *worden*, *blijven* en *heeten* op te merken?
57. Wat is het onderscheid tusschen hulpwerkwoorden, en hulpbehoevende werkwoorden?
58. Noem 50 vrouwelijke zelfstandige naamwoorden, op welke de bekende regels van het vrouwelijk geslacht niet toepasselijk zijn.
59. Welke bepaalde regelen volgen de ongelijkvloeiende werkwoorden in de vervoeging?
60. Dragen de onpersoonlijke werkwoorden eenen gepasten naam?
61. Wat zijn oorspronkelijke, afgeleide, eenvoudige en zamengestelde woorden?
62. Wat verstaat men door woordmaking, en welke woorden zijn thans in gebruik, die vroeger onbekend waren?
63. Wat wordt ligt het geval bij de zamenstelling der woorden?
64. Wat verstaat men bij zamengestelde woorden, door het omschrevene en wat door het omschrijvende lid?
65. Noem een twintigtal werkwoorden, die van zelfstandige naamwoorden zijn afgeleid.
66. Noem een twintigtal zelfstandige naamwoorden, die hunnen oorsprong van den onvolmaakt verl. tijd der werkwoorden genomen hebben.
67. Welke is de reden, dat het woord *dienst* nu vrouwelijk en voor twintig jaren mannelijk gebezigd werd?

68. Kan er op het werkwoord *zijn* eenen vierden naamval volgen?
69. Voor welke oorden des lands zijn de regels voor het onderscheidend gebruik der *ij* en *ei* overtoellig, en voor welke echter noodig?
70. Waarom noemt men de bezittelijke voornaamwoorden afgeleide woorden?
71. Met welk regt noemt men *niemand* en *niet* zamengestelde woorden?
72. Waarom worden sommige voornaamwoorden, bijvoegelijke voornaamwoorden genoemd?
73. Wat zijn volstrekte en betrekkelijke nazindeelen? En helder zulks door voorbeelden op.
74. Noem eenige bijvoegelijke naamwoorden van hoedanigheid en van eigenschap; wat heeft er met betrekking tot de eerste plaats, dat niet op de anderen toepasselijk is?
75. Welke zelfstandige naamwoorden hebben eene onregelmatige vorming van het meervoud?
76. Wat heeft men op te merken, aangaande die zelfstandige naamwoorden, die door bijvoeging van *ers* of *eren* meervoudig worden?
77. In welke opzigten komen de bijvoegelijke naamwoorden, met de voornaamwoorden overeen?
78. Hoe moet men schrijven *te dienste*, *ter dienste* of *ten dienste*?
79. Wat zijn betrekking-aanduidende en wat eigenschap-aanduidende bijvoegelijke naamwoorden en wat valt er te dien opzigte op te merken?
80. Welke bijvoegelijke naamwoorden hebben geene, welke eene van den regel afwijkende, en welke eene onregelmatige vergrooting?

81. Wat is het onderscheid tusschen bijvoegelijke naamwoorden en bijwoorden, en welke is de overeenkomst?
82. Welke soort van bijvoegelijke naamwoorden kunnen alleen als bijwoorden voorkomen?
83. Welke woorden worden als bijwoorden en als bijvoegelijke naamwoorden verschillend geschreven?
84. Noem eenige woorden, die dan als voegwoorden, en dan als bijwoorden voorkomen.
85. Wat beteekent eigenlijk de uitgang *dom*?
86. Noem eens onderscheidene woorden, waarin drie en vier onderscheidene deelen, bij de zamenstelling, te onderkennen zijn?
87. In hoe verre zoude men de woordafleiding eene belagchelijke, en hoe verre eene aangename studie kunnen noemen?
88. Wanneer wordt de commapunt gebruikt, en welk verschil wordt daarin bij voorname schrijvers waargenomen?
89. Geef de gevallen op, in welke men kapitale letters gebruikt.
90. Wat beteekent de uitgang *heid*?
91. Noem eenige dieren, welke namen dragen, naar hunnen aard en naar hunne werkzaamheid.
92. In welke opzigten moet het lidwoord bij onderscheidene zelfstandige naamwoorden al en wanneer niet herhaald worden?
93. Welke beteekenis geven de voorzetsels *be*, *ge*, *her*, *ont* en *ver* aan de werkwoorden, voor welke zij geplaatst worden?
94. Hoe kan men onze achtervoegsels bij de zamen gestelde woorden onderscheiden?

95. Welke uitzonderingen hebben de bekende regels voor het onzijdig geslacht der zelfstandige naamwoorden?
96. Welke beteekenis geeft de uitgang *aard* aan de woorden *gierigaard*, *luiaard* enz. en wat valt er ten aanzien der spelling dezer woorden op te merken?
97. Wat verstaat men door nette schrijvers, van welke SIEGENBEEK zoo dikwijls spreekt?
98. Wat verstaat men door eigenlijke en oneigenlijke zamenstelling onzer zamengestelde woorden?
99. Waarom moet men de geschiktheid onzer taal tot het vormen van zamengestelde woorden op hoogen prijs stellen?
100. Wat valt er ten opzichte van het persoonlijk voornaamwoord *men* op te merken?
101. Welke overeenkomst bestaat er tusschen de lidwoorden en aanwijzende voornaamwoorden?
102. Wat zijn tweeklanken, en wat valt er tegen het bestaan der drieklanken aan te merken?
103. Waarom dragen de lidwoorden dien naam?
104. Waarom worden voor de eigennamen geene lidwoorden gebruikt? En in welke opzigten komen zij weder voor dezelve?
105. Welke beteekenis geven de uitgangen *lijk* en *loos* aan de bijvoegelijke naamwoorden?
106. Is de uitdrukking zelfstandige naamwoorden wel toepasselijk op alle woorden van die soort?
107. Wat valt er aangaande de zamenstelling met welke, en den aard der zamengestelde werkwoorden aan te merken?

108. Welke voegwoorden brengen in eenen zin steeds de aanvoegende wijs der werkwoorden mede?
109. Geef de onderscheidene soorten der voegwoorden op, met eenige van iedere soort.
110. Door welke geringe veranderingen worden vele onzijdige werkwoorden bedrijvend?
111. Zijn er ook onzijdige werkwoorden, die tevens als bedrijvend kunnen voorkomen?
112. Welke beteekenis geeft het woord *zaam* aan de bijvoegelijke voornaamwoorden?
113. In welke onderscheidene gevallen worden de bijvoegelijke voornaamwoorden niet verbogen?
114. Wat zijn naamvallen? Wat zijn gevallen der naamwoorden? En voor welke gebruik zoudt gij u op grond moeten verklaren?
115. Geef de overeenkomst op tusschen de bijvoegelijke naamwoorden en voornaamwoorden.
116. Geef de onderscheidene gevallen op, in welke het scheidteeken gebezigd wordt?
117. Waarom noemen wij de zelfstandige naamwoorden en werkwoorden de voornaamste en onafhankelijkste taaldeelen?
118. Wat eigenaardigs bezit het accent in de meeste zamengestelde en afgeleide woorden onzer taal?
119. Wat verstaat men door bepalingen, uitbreidingen en wijzigingen der hoofdtaaldeelen?
120. Wat verstaat men door klanknabootsing in onze taal?
121. Noem een twintigtal woorden op, die door hunnen klank de beteekenis dier woorden vrij wel nabootsen.
122. In welke opzichten kan men zeggen, dat het

- lidwoord in enkele gevallen in de natuur van het bijvoegelijke naamwoord treedt?
123. Wanneer kan men zeggen, dat wij in onze taal slechts twee, wanneer vier, en wanneer zes naamvallen bezitten?
124. Men zegt: *een geleerd man*, maar nimmer: *een geleerdste man*, en wel weder: *een al-tergeleerdst man*, waarom?
125. Waarom zoude men de werkwoorden, *bren- gen*, *koopen*, *denken*, *zoeken* en *mogen* tot de gelijkvloeiende werkwoorden kunnen brengen?
126. Wat verstaat men door accent?
127. In welke opzichten is onze taal arm?
128. Maken de telwoorden een afzonderlijk taaldeel uit, of behooren zij tot de bijvoegelijke naam- woorden?
129. Wat verstaat men door den aard van een taaldeel?
130. Waarom laat men voor de eigenamen de lid- woorden weg?
131. In welke telwoorden komt de aard der bij- voegelijke naamwoorden het meest te voor- schijn?
132. Waarom kan men zeggen, dat in de tus- schenwerpsels de kiem der taal ligt opge- sloten?
133. Welke namen van menschen in ons land zijn van Heidenschen oorsprong?
134. Wat beteekent de verouderde uitgang *lyn* achter vele onzer zelfstandige naamwoorden, als *maagdelyn*?
135. Welke zouden de oorzaken zijn van de ver- schillende geslachten onzer naamwoorden?

136. Bestaat er onderscheid van beteekenis tusschen *vaders* en *vaderen*?
137. Welke zijn de verschillende soorten van ongelijkvloeiende werkwoorden?
138. Om welke redenen voegt men dikwijls *aller* voor den overtreffenden trap der bijvoegelijke naamwoorden?
139. Hoe komt het, dat men bij de bezittelijke voornaamwoorden, zoowel het geslacht van den bezitter, als dat van de bezitting kan opmerken?
140. Wat verstaat men door spalking der woorden, en welke zijn daarvoor alleen vatbaar?
141. Wat zijn spreekwoorden?
142. In welke opzigten dragen de spreekwoorden onzer taal sporen van de hoofdbronnen van ons bestaan?
143. Waarom is het somtijds moeilijk een bijwoord van een voegwoord te onderscheiden?
144. Met welke woorden laten zich onze werkwoorden zamenstellen?
145. Wat verstaat men door zamentrekking der woorden, en welke grenzen zijn er voor het gebruik daarvan aangewezen?
146. Hoe blijkt de vruchtbaarheid onzer taal in onze zamengestelde werkwoorden?
147. Bestaat de wezenlijke rijkdom eener taal in de veelheid der woorden?
148. Is onze taal ook vatbaar voor het smeden van nieuwe woorden?
149. Welke bijvoegelijke naamwoorden hebben wij, die van voorzetsels afgeleid zijn?

150. Welke overeenkomst bestaat er tusschen onze bezittelijke voornaamwoorden en bijvoeglijke naamwoorden?
151. Wat zijn bastaardwoorden, en wat valt daaromtrent op te merken?
152. In welke woorden ontdekken wij sporen eener voormalige zamentrekking, die thans door het gebruik gewettigd zijn?
153. Waarom ziet men bij netto schrijvers, in proza thans zoo veel van 't voor *het*, 's voor *des*, 'k voor *ik* enz. gebruik maken?
154. Wat zijn verouderde woorden, en welke worden nog wel eens gehoord?
155. Moet men schrijven: *laat ons of laten wij* elkander vergeven, en waarom?
156. Wat zijn werkwoorden van herhaling?
157. Wanneer mag men in een woord letteren, 't zij klinkers of medeklinkers, verwisselen?
158. Waar en wanneer mag men van de afkorting der woorden, of het weglaten van letters gebruik maken?
159. Welke vreemde woorden zijn in onze taal onvermijdelijk, welke noodzakelijk en welke nuttig?
160. Prof. LULOFs noemt vele der gelijkvloeiende werkwoorden kinderen en kleinkinderen der ongelijkvloeiende: met welk regt?
161. Wat zijn nieuwe woorden, en wie hebben de bevoegdheid om de zoodanige in gebruik te brengen?
162. Welke werkwoorden zijn er meer, gelijkvloeiende of ongelijkvloeiende, en welke worden het meest gebruikt?

163. Welke zijn de vereischten van eenen goeden Nederlandschen stijl?
164. Welke zijn de voordeelen van eene algemeen aangenomene spelling?
165. Wat hebben de zelfstandige naamwoorden, van het mannelijk geslacht, vooral in het enkelvoud boven de andere geslachten vooruit?
166. Is de vervoeging van het werkwoord *zijn* altijd zoo onregelmatig geweest als thans?
167. Waarom wijken thans zoo vele bekwame schrijvers van de algemeen aangenomene spelling af?
168. Noem een tiental voegwoorden, die tevens bijwoorden kunnen zijn.
169. Wanneer is de verschillende schrijfwijze in het enkel- en meervoud van den tweeden persoon bij de voornaamwoorden, verloren gegaan?
170. Waarom wordt *men* wel eens een onpersoonlijk voornaamwoord genoemd?
171. Welke beteekenis geeft *sch* aan de bijvoegelijke naamwoorden?
172. Waarom brengt men de telwoorden tot de oudste en oorspronkelijkste deelen der taal?
173. Wanneer men aanneemt dat iets krachtigs, sterks, dadigs aanleiding heeft gegeven, dat vele zelfstandige naamwoorden tot het mannelijk geslacht gebragt zijn, zijn daarmede dan niet vele woorden in strijd?
174. Waarvan is de uitgang *haftig* achter sommige bijvoegelijke naamwoorden afgeleid, en welke is zijne beteekenis?

175. Welke is het onderscheid, dat het aanvoegsel *baar* achter een zelfstandig naamwoord of achter den wortel eens werkwoords gevoegd aan de beteekenis geeft?
176. Waarom hebben de persoonlijke voornaamwoorden van den eersten en tweeden persoon geen verschillend geslacht?
177. Heeft de algemeen aangenomene spelling ook nadeelen?
178. Zijn de ongelijkvloeiende werkwoorden geen bewijs voor de onregelmatigheid der taal?
179. Moeten de woorden *ieder*, *elk*, *geen* tot de telwoorden, of tot de voornaamwoorden gebragt worden?
180. Welke onzer telwoorden brengt men tot de stam-, afgeleide- en zamengestelde woorden?
181. Welke is de aard, afleiding en de beteekenis van den uitgang *en* in onze stoffelijke bijvoegelijke naamwoorden?
182. Zouden er van alle zelfstandige naamwoorden redenen kunnen opgegeven worden, waarom zij tot een bepaald geslacht gebragt zijn?
183. Welke is de beteekenis *ij* achter sommige bijvoegelijke naamwoorden?
184. Welke redenen pleiten er voor, dat de ongelijkvloeiende de oudste werkwoorden zijn?
185. Wanneer men aanneemt, dat vele zelfstandige naamwoorden tot het vrouwelijk geslacht gebragt zijn, omdat de beteekenis lijdelijk, liefdeademend enz. is: zijn daarmede dan niet vele woorden in strijd?
186. Wanneer komen de voegwoorden aan het begin

- van eenen volzin? Strijdt zulks niet tegen den aard derzelve?
187. Welk onderscheid bestaat er tusschen *zich* en *elkander*?
188. Hoe kan men beproeven, of een zelfstandig naamwoord, in den derden of vierden naamval staat?
189. Wanneer zijn *voor*, *achter*, *binnen*, *buiten*, bijwoorden of voorzetsels?
190. Welke beteekenis heeft het woordje *te*?
191. Van waar toch heeft het zoo dikwijls gebruikte *en* in onze bijbelvertaling zijnen oorsprong?
192. In welke opzichten heerscht er eene zekere overeenkomst tusschen de Nederlandsche taal en het Nederlandsche volkskarakter, zoodat het laatste in de eerste, als het ware, terugkaatst?
193. Is er onderscheid in de uitdrukkingen: *ik wilde wel komen*, en *ik wenschte wel te komen*?
194. Welke overeenkomst en welk onderscheid is er tusschen een werkwoord en bijvoegelijk naamwoord?
195. Wat zijn onvolkomene werkwoorden?
196. Wat verstaat men door eene *zinsnede*, door eenen *volzin*, en door eene *periode*?
197. Welke werkwoorden worden met *hebben*, welke met *zijn*, welke met beide hulpwoorden vervoegd?
198. Wanneer staan de zelfstandige naamwoorden in eene gelijke, wanneer in eene ongelijke betrekking tot elkander?

199. Is er onderscheid tusschen het gebruik van de woordjes *van den* en *des* ?
200. Kan men ook eenen regel voor het gebruik van *des* of *van den* opgeven ?
201. Wanneer komen de bijvoegelijke naamwoorden *afgescheiden van* en wanneer *zonder zelfstandige* naamwoorden voor ?
202. Hoe moet men schrijven: *ten eersten*, *ten tweeden* enz., of *ten eerste*, *ten tweede* enz. ?
203. Hoe moet men schrijven: ik *heb* of *ben* de zaak vergeten? Te zes *uren* of te zes *ure* ? De schildwacht, daar is *zij*, of daar is *hij* ?
-

B. Opgaven ter taal- en redkundige ontleding.

1. **I**k ken geen afschuwelijker, geen verderfelijker kwaad, dan partijdige, openlijk betoonde vooringenomenheid met het eene kind boven het andere. Reeds in opvoeders is dit zeer laakbaar, maar in ouders is het hoogst verfoeijelijk.

W. A. OCKERSE.

2. Vergeef den kinderen openbare vergrippingen, maar verschoon nooit hunne heimelijke boosheden of bedriegerijen. De onbeschaamde kwaaddoener komt bij verdere beschaving nog wel eens terecht: de geveinsde nimmer, hij neemt toe in slechtheid, naarmate de opvoeding hem meer beschaaft.
id.

3. De meeste kinderen zijn vatbaar, om door goedheid, edelmoedigheid, en eene hun in het oogvallende belangstelling geleid en verbeterd te worden. Hardheid en hoogheid is hun meestal onverdragelijk.
id.

4. Het kind moet woelig, luidruchtig, dartzel, en tot op zekere hoogte baldadig zijn; — de jongen vooral, — anders is het of niet gezond, of niet onschuldig.
id.

5. Opvoeding zonder eenige vergelding is iets tegennatuurlijks, en het vergeldingsstelsel zelve is misschien nog gevaarlijker. *id.*
6. Kinderen zijn doorgaans beter gelaatkundigen dan wij, als het ware bij *instinct*. Even gelijk onze huisdieren, kennen zij al spoedig hunne beste vrienden uit den grooten hoop, die hen omgeeft. *id.*
7. Hij, tot wien alle kinderen bij voorkeur gaarne naderen, is gewis een kindervriend. *id.*
8. Een éénling, in wien al de vreugde en de hoop der ouders als in één middelpunt zich vereenigt, wordt zelden een uitmuntend mensch, en zeer dikwijls een bedorven kindje. *id.*
9. Hoe gezonder een kind is, hoe ligter het in grove gebreken uitspat; maar hoe zwakker en ziekelijker, hoe gevaarlijker iedere ondeugd wordt, die in hetzelfde wortelt (*). *id.*
10. Het kind is als het lak, waarop men, zoo lang dit vloeibaar is, elken stempel gemak-

(*) Ontleend uit 's mans voortreffelijk werk, dat iederen onderwijzer niet genoeg ter lezing kan aanbevolen worden: *Vruchten en Resultaten van een zestig jarig leven.*

kelijk afdrukt; later wordt het lak koud, en al drukt dan de geheele wereld er op, dan kan het dikwerf eerder verbrijzeld dan slechts gewijzigd worden.

JEAN PAUL.

11. Wij wenschten, dat het eene stalen wet ware, voor opvoeders, dat zij geene zielsvermogens, geene kracht van wil fnuikten of verzwakten; maar dat zij steeds eene andere kracht opwekten of versterkten, die aan deze tot tegenwigt verstrekte, en alzoo de harmonie van het geheel bewaarde.
- id.*
12. Godsdienst en deugd scheidt de wijsgeer scherp van elkander; in den edelen mensch zijn zij een onafhankelijk geheel.
- J. C. LAVATER.
13. Ieder mensch, hij zij zoo loos, zoo schrander, zoo listig, als hij wil, ook de slimste en scherpzinnigste menschenkenner, moet zich ver-raden. Ik heb *hem* nog niet gevonden, die zich, slechts een paar dagen onafgebroken ga-degeslagen, tegen weten en willen niet ver-ried.
- id.*
14. Hoeveel menschenkennis schuilt er in het woord van PITT: »Ieder mensch heeft eenen prijs, waarvoor hij zich weggeeft.» Wilt gij u zel-ven kennen, zoo vraag het u af: »Voor welken prijs zoude ik mij weg geven?»
- id.*

15. Wanneer ik eene moeder in hare gansche moederlijke liefde aanschouwe, hoe kan ik dan een oogenblik twifelen, dat er een God is?
id.
16. De vrome vader wekt reeds vroeg het godsdienstig gevoel in zijnen zoon; want, zegt hij, dit gevoel is het edelste en zaligste. En teregt: doch door hem aan lange godsdienst-oefeningen te binden, waarvoor de knaap geen' zin en hart heeft, ontwikkelt men het gevoel voor godsdienst niet; men martelt hem bovendien zonder doel, en vervult hem met afkeer voor alles, wat slechts naar godsdienst-oefening gelijkt.
SAILER.
17. Indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van God begeere, die een iegelijk mildelijk geeft en niet verwijt, en zij zal hem gegeven worden.
Jac. I: 5.
18. Daarom vertragen wij niet, maar hoewel onze uitwendige mensch verdorven wordt, zoo wordt nogtans, de inwendige vernieuwd, van dag tot dag.
2 Cor. IV: 16.
19. Laat ons met lijdzaamheid loopen de loopbaan, die ons is voorgesteld; ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs,
JEZUS.
Hebr. XII: 1, 2.
20. Ziet, gelijk de ooggen der knechten zijn op

de hand hunner heeren; gelijk de oogen der dienstmaagden zijn op de hand harer vrouwen: alzoo zijn onze oogen op den Heere, onzen God, tot dat Hij ons genadig zij. Zij ons genadig, in den Heere! Zij ons genadig.

Ps. CXXIII : 2, 3.

21. Alle kastijding, als die tegenwoordig is, schijnt geene zaak van vreugde, maar van droefheid te zijn: doch daarmede geeft ze van zich eene werkzame vrucht der gerechtigheid, dengenen, die door dezelve geoefend zijn.

Hebr. XII : 11.

22. Mijn zoon! acht niet alleen de kastijding des Heeren, noch bezwijkt niet, als gij van Hem bestraft wordt. Want dien de Heer lief heeft, kastijdt Hij.

SALOMO.

23. Wilt gij God aanschouwen, zoo als Hij in der daad is? Zoek Hem niet aan gene zijde der wolken; overal is Hij te vinden, waar gij ook zijt. Beschouw het leven van zijne vrienden, en gij aanschouwt Hem; geef u zelve aan Hem over, en gij vindt Hem in uwe borst.

BÖRNE.

24. De herinneringen aan de kindschheid zijn zoet, zij voeren ons terug in den tijd, waarin men vrij van kommer en zorgen is, waarin onze hartstogten hare kracht nog niet bereikt hebben. De wenschen van een kind strekken zich

niet ver uit, en gaan zelden verder dan den volgenden dag. Met vreugde ziet men ze weder, die ons onze eerste genietingen herinneren.

P. DE KOCK.

25. Onze aanschouwingen worden door de leiding van de begrippen des verstands gedurig meer omvattend en overeenstemmend; want zij doen ons de overeenkomst tusschen de dingen opmerken. Wat wij bij de behandeling der vormleer aanschouwen, is niet een afgescheiden en op zich zelf staand wezen, maar eene zamenverbondene, levendvolle wereld, waarin zich ons eigen *ik* spiegelt, en waarmede onze ge waarwordingen innerlijk verbonden zijn.

PESTALOZZI.

26. De mensch heeft niet alleen opvoeding noodig, opdat hij daardoor vatbaar zoude worden, om als mensch te gevoelen en te genieten; maar vooral ook, opdat hij even zoo zoude leeren lijden en verdragen; opdat hij het hoofd niet late hangen, wanneer hij nog in staat is, om het op te heffen.

27. Jan is een rustigh mann; maer hy pleitt sonder ende,

En slaet op Vrouw en Kind, of hyze niet en kende:

Wat seght ghy nu van Jan,

Dat hy een rustigh is, of een onrustigh mann?

C. HUYGENS.

28. Dirck was zijn Wyf vermoort bij roovers op den wegh.
 De vrienden troosten hem, en 't leed scheen t' overkomen:
 Maer s' had dry schéllingen aen reisgeld mé genomen;
 Och vrienden, riep hy, och mijn schoone geld is wegh. *id.*
29. Is 't waer, dat Jonckheer Jan met Jonckvrouw Judith trouwt,
 En is hy sestigh ruym, en sy ruym vyftigh oud?
 Ick segg' niet of het wel of mis gepaerde trouw is;
 Maer dat hy een Jonck heer, als sy een Jonge vrouw is. *id.*
30. Gelyck als yeder mensch syn sinnetje, syn wensje,
 - Syn eigen lustjen heeft,
 Daer naer hy geerne leeft:
 Soo heeft oock elcke mensch een eigen conscientie.
 Dus preeckten ick Mathijs; hoe, seid hy, elck mensch een?
 Soo heeft 'er yemand twee, want ick en hebb 'er geen. *id.*
31. Ghy seght, Neel, ick word' oud: dat weet ick all te wel;
 En, of ick 't niet en wist, ik sagh het aen uw vell. *id.*

32. Eet gh' alle daegh vyf reisen :
 Waerom zoo dickmael ? vraegd' ick Jan.
 De Guyt sprack sonder peizen ,
 Omdat ik 't sess mael niet en kan.
id.
33. Men preeckte Trijn , de Weduw , sy hoorde sich
 t' onthouwen ;
 De trouwe Tortelduyv en wist van geen hertrouwen.
 Als ick by beesten moet ter schole gaen , sei Trijn ,
 Waerom niet by de Muis , waerom niet by 't Conijn ?
id.
34. Jan wenscht sijn wijf in 't graf ; sij wenscht hem
 onder d' aerd.
 Mon Fils , den erfgenaem , die , naer der lief-
 den aerd ,
 Sijn' goeder ouderen devotie niet wil stooren ,
 Bidt , dat 'den Hemel haer te samen will' ver-
 hooren.
id.
35. Ick vraeghde Pieter lest ,
 Wat wijn hy 't liefste dronck ; ick soud 'er hem
 af doen schencken ;
 Heer , seid hy , sonder dencken ,
 Wijn , die my niet en kost , mondt my gemeen-
 lick best.
id.
36. Wilm seght altijd , mijn Paerd en ick ;
 Al schijnt dat sob wat vreemid te staen ,
 My dunckt het niet onredelick :
 Het Paerd moet voor den Ezel gaen. *id.*

37. Ghy noemt een' Bultenaer gebreckigh, zonder
reden:
Bedenckt eens wat ghy doet;
Weeght sijn' en weeght uw' leden;
Een bult is geen gebreck, het is een overloed.
id.
38. Die maer Geleertheit soeckt, en Wijsheit niet
daer by,
Slaept by de Camenier, en gaet de Vrouw verby.
id.
39. Wilm, vraegd' ick, in wat jaer
Wierdt ghy eerst Wewenaer?
't Was, seid' hy (en- 't was waer)
Door onzen lieven Heers, barmhertige bestie-
ringh,
Een weinigh voor of naer
't Sestiende van mijn' Vrouws genadige regie-
ringh.
id.
40. Ick wist niet hoe het quam,
Dat Neel haer tongh soo weidde;
Tot dat haer Man my seide,
S' is all' haer tanden quijt: het Heck is van den
Dam.
id.
41. Dewyl de Maegh gezond is,
Dat bitter in den Mond is;
Wat waer 't een' Medicijn,
Genomen in wat Wijn,

Trijns Tongh gestamp in poeder,
Met die van haer Vrouw - Moeder?

id.

GRAF SCHRIFT.

42. Jans malle geraemt light hier onder te droogen.
Waer schickt ghy de Geest zal sijn henen gevlogen?
Hy is overleden den eersten April;
Dan schickt men de Gecken al waer men wil.

id.

43. 'k Sic dat w' ons meestendeel beklagen van ons'
Boden,
Als die geern ons verbod, en nood doen ons'
geboden;
Maer, dus vertroost ick my, siet, segh ick,
op en neer,
Wie wordt 'er qualicker gedient als God de Heer?

id.

44. Pier lagh en las myn Dicht; ick wouw dat hy
't gestaekt had;
Hy las het my zoo mal, het gingh of hy 't ge-
maekt had.

id.

45. Quaedsprekers, denckt te deegh wat moorden
Ghy lieden aenrecht slechts met woorden:
De scherpe klingh quetst maar in 't bloed;
Quae' tongen snyden in 't gemoed.

id.

46. Hoe ouder, seght Andries, hoe 'ek meer begin
te malen,
En krijgh mijn wijfje lief, soo 't schijnt hoe
langhs soo meer:
Ick wenschte menighmael, de duyvel moghtise
halen,
Nu wensch ick s' alle daegh by onsen Lieven Heer.
id.
47. Het punt en hekeldicht, door de oudere poëten
Met vlijt beoefend, wordt verwaarloosd en ver-
geten;
Wat is hier de oorzaak van? »'t Ontbreekt
niet aan de gaaf,
Maar aan de stof, mijn vriend! Het menschdom
is te braaf." SPANDAW.
48. Komt armoede of gebrek u kwellen,
En leert de nood u spaarzaam zijn,
Wordt dan verliefd: verliefden leven
Van rozengeur en maneschijn. *id.*
49. Cleant, in schijn opregt, een sieraad van de
vromen,
Doch in der daad geveinsd en loos,
Beklaagde zich, dat door een hoos
Zijn linnen van de bleek naar boven was ge-
nomen.
Naar boven? vroeg Erast — hoe kunt ge u des
bedroeven?
Mij dunkt, dat gij ook dáár *verschooning* zult
behoeven. *id.*

50. Door eeuwen , trotsch op roem en heil in 's Lands
 Historie ,
 Door bitter ervaring , duur voor ramp en schand'
 gekocht ,
 Heeft de Almagt zelf beslist , dat Neêrlands bloed
 en glorie
 Voor eeuwig aan 't bezit van Nassau is ver-
 knocht.

R. FEITH.

51. Waar de eedle Vrijheid vest haar woning ,
 Verzinkt voor haren glans de troon.
 Elk burger is zijn eigen koning ;
 De wet geeft daar alleen geboôn.
 Hier kan geen overheerd vermogen
 Den zwakken , dien in 't stof gebogen ,
 Ooit straffeloos , op 't harte treên.
 De kleinste worm is vrij geboren
 En niemand kan dit heil verstoren ,
 Dan God en 't misbedrijf alleen. *id.*

52. Zoo acht de Almachtige zijn wegen !
 Zoo paart zijn wijsheid zich met macht !
 En zoo is 't hoogste nut gelegen
 In 't geen de mensch verwarring acht.

O. Z. VAN HAAREN,

53. Ay zie : zij schijnt verengelt
 Ontkleet van 't sterfelijk deel.
 Zij zweeft al hooger aan ,
 Om 't zaligh licht te groeten ;
 Een geest verroert geen voeten ,
 Maer drijft gelijk de maan.

VONDEL.

54. Kom, stille Herfstdag! voer mij weder
 Waar ik zoo dikwerf zalig was;
 Reeds blik ik van den heuvel neder
 Op 't lieflijk tintlend oevergras.
 Smoor, eenzaam plekje! Smoor mijn zangen,
 In dit aan rust geheiligd uur,
 Hoe heerlijk blinkt alom de morgen:
 Hoe kalm is hier natuur. FEITH.
55. Ontembre vlooden, woeste orkanen,
 Het oorlog, zoo vol aakligheid,
 Zijn enkel niet de bron der tranen
 Die dikwerf 't zuchtend menschdom schreit.
VEREUL.
56. Werp uw weldaad in den vloed,
 Met een onberoerd gemoed:
 Dankt u 't stomme vischjen niet,
 God erkent het, die het ziet. BILDERDIJK.
57. Wat roemt een dwaas op ondervinding!
 Hij kent ze, hij bezit ze niet:
 't Is niet dan schijnbaar wat hij ziet;
 Zijne overtuiging is verblinding,
 Zijn weten, ingezogen waan;
 Ja, zelfs het Godlijk licht der Waarheid
 Verkracht zijne oogen door heur klaarheid,
 En alles voedt zijn domheid aan. *id.*
58. O Goddelijke kunst, hoe sterk rijst uw waardij,
 Als gij door verwen spreekt een hooge Poëzij,

Homerus, stort u vrij in d'afgrond van 't ver-
leden

Maar de echte Schilder durft u haast op zijde
treden. HELMERS.

59. 't Roosje, dat zoo welig bloeit,
Kan niet langer duren;
Zelfs al stond het ongemoeid,
Tusschen hooge muren.
Jeugd en wat in hoven bloeit,
Is van weinig duren.

CATS.

60. Ontembaar element, we erkennen uwe krachten;
Uw voortgejaagde vloed beslist der volken lot:
De wereld sidder vrij: ik heb geen kwaad te
wachten,
Daar zee is, daar is God.

VAN DE KASTEEL.

61. Van Schraap heeft overvloed, die hem ten erf-
deel viel,
Daarbij een vrekken aard, door Satan hem ge-
geven;
En daar nu 't goud, waar aan de vloek der hel
blijft kleven,
In tijd en eeuwigheid moet branden op zijn
ziel,
Geeft hij aan weeuw noch wees, gebrekkigen
noch ouden,
Om geld en vloek alleen te houden.

IMMERZEEL Jr.

62. Terwijl de staatsman just, met ingespannen zinnen,

De rampen overdacht, van 't lijdend vaderland.
Stoof Griet, de kreupele meid, verschrikt, zijn schrijfcel binnen,

En gilte: ach, meester! help! de keuken staat in brand! —

Gij kunt, was 't koel bescheid, mijn vrouw dit kenbaar maken;

Ik steek mij niet in keukenzaken.

id.

C. *Foutive opstellen.*

1. **D**ie een groote man in zijn vak wenschte te wezen, moet een naauwe verbintnis met zijn boekekas aangegaan hebben, en niet dwaasselijk denken, dat hij noch veel tijd voor hande zou kunnen hebben, want, die valt lichtelijk in de strikken der verstrooijing, en die zal de lichtzinnigheid in haar verstand benevelen, en niet een mensch die zijne verlorene jaren kunne wedergeven, nog haar enkele troostredens aanbrenge kunnen.
2. Wilt gij u zelfs voor de verstrooidheid wachten, wacht uw voor de ledigheid. Weest gene onmaattigen: want die zulken, wie niet eene bezichheid heeft, dwaalt in de ronde, en die maag, welken te veel afgevraagd wordt, duwt zijne lastige last op uwe ruggengraad, waardoor u hersens ontstelt worden en al te veel ontstemd, om uw denkbeelden eene en andere regelmatigheid te geve, en zoo holle en dwalende ront, tot je zelfs niet meer weet, waar dat je bent.
3. Jongeling! mag ik uw eens een goeden raat geven! blijft dan enen jongeling, tot gij de jaren eenes mans hebt berijkt, zoekt niet een vriendin

maar een vriend in de gelukkigste tijd van u even, zijne omgang, zoo hij een goede vriend is, zal u niet aftrekken van uwe wezenlijke belangen, maar u in die uren tot de uitspanning voor uw bestemt, niet zeer weinig ontspannen, om u met nieuwe moed telkens uwe bezigheid te doen opvatten.

4. Die een bekwame onderwijzer wil worden, die moet zich niet verveelen zelf leereling te blijven, ofschoon hij vele kinderen al onderweeze heeft en dagelijksch onderwijst. Die warelijk geleerd is, zal nooit zeggen: ik kan genoeg, en altijd graag leeren, zoo lang hij onder de levendige behoort; hoeveel te meer past zulk een gedachte de jeugdige jongeling, die ofschoon hij ieverig leerde, tog niet een wijzen zal denken geworden te wezen.
5. Zoo gij, o! aankomenden onderwijzer! wilt gelieft worde van uwe leerlingen, zoo moet gij over uw zelve leren heerschen, opdat gij u niet over eene nietige beuzeling vertoornt, en bij een zaak van gewicht, uwe zagtmoedigheid niet verlieze. Dat het booze kwaad u gemoed ontroert, toont dat gij geen hart hart hebt, toont dit dan ook de bedrijver, maar geeft hem uwe goede genegenheid weer, zoo rasch hij met rasse schreden blijken van berouw geeft; terwijl gij u wachten moet, dat bij uwe bestraffing, de goeden niet eenig letsel bekomen om anderer misdaden. Die op hetzelfde oogenblik de goede goed is, wanneer hij

de kwade zijn ongenoegen toont, leert metterdaad, dat hij het kwaad haat, en niet de kwade, en hem weer wil beminnen, als hij weer een goeden wil zijn.

6. Betragt de waarheit en de liefde is een gulde apostolische les, die niet iederen een schijnt te kennen betrachten, al kunnen zij denzelven ook; hoe kan dat komen? wel, omdat er een wezelijk onderscheidt is tusschen weten, en kennen, kunnen en doen: heb je dat niet bij de ondervinding, vrome godsvrugtige! voor dat u zulken zaligen wezens waret? je wist het wel, en kende of begreep het niet niet waar? en je kon wel brave lui daan gedaan hebben, maar het smaakte uw smaak niet genoeg, om u plicht te volbrengen: is het zoo niet geraden?
7. De gewoonten is een tweede natuur, maar het word toch vele tot een last altijd de onderdani- gen dienaar van een ander te zijn: wie dunkt dat ook niet? — De godsdienstigen niet, mijne jonge vriende! de vroomme weet, dat al is hij meester, hij tog noch niet een meester is van zijn zelve, dat hij een heer heeft, die hij dienen moet, met zijn geheele hart, met geheel zijn ziel, en met al zijn verstand, en dat dagelijksch voor die goede heil aanbrenger te leven, de mensch meer vreucht oplevert, als aardsche groot- heden en voorspoeden hem vermag te schenken.
8. Noch eens moet ik het uw zegge, en gedenk mij-

ne woorde, om u zelvens wil : leev' voor u heilbezorger, wie zich uws erbarmde, Met die leidsman is u leven leven, al moet ook den ongelukkigen tegenspoed u deel zijn, ja al heeft den naren rampspoed uw bezogt, dan noch leeft gij niet te vergeefs, want op de vrage: of gij vooruit gaat op de goede weg, zal uw goed hart, een goede verkwikking hebben ontvangen, en uwes antwoordden: elke goede dag door u geleëft, waar en in welke stand, bracht uw een stap nader aan het huis van uwe Vader.

9. Verstrooijing is de eerste dienaar des boze, de bron of begunstiger van alle ondeugd; want die maakt de mensch voor tijd en voor de eindelooze eeuwigheid armzalig: voor deze tijd, omdat wij ons kostelijke leven door droomen, ons zoete genot zoekende in de vluchtige verbeelding, gaat de ware wezenlijkheid voor ons voorbij; en die zijn dagelijks werk gedagtelooz verrigt, mist warelijk zoo niet alle, alsdan tog de ware zelfsvoldoening, die alleen ken geboren worden, uit zijn besef van onze verplichtinge tot ieverige en oplettende werkzaamheid tegen onze hemelsche Vader.
10. Zelfskennis, wat voor een menschenkind zou dat niet van doen hebben? en tog, hoe weinige zijnder, welke na haar begerig zijn of behoefsten in haar zelve gevoelen, daarna te trachten. Gij zult ze wel ontmoet hebben, die dwaasselijk beweerden haar zelvem te kennen,

ofschoon ze al te wel bewust konden geweest zijn, nimmer na zulk een wetenschap te hebben gezocht. Of is het mogelijk van zijn eigen kennis te hebben bekomen, zonder dagelijksch zijn eigen hart behoorelijk te doorzoeken, en zoo de bronoorzaken van zijn handel en wandel naar te sporen?

11. 't Menschdom leert zich zelf niet op eens kennen; maar vele is het een last, zoo gedurig op zich zelve de oogen te houwen, en tog daar moet het heen. Oplettenheid en opmerkzaamheid was immer de grontslag van deugdlijke kennis en wezenlijke bekwaamheid, en die zullen het ook blijven van ware deugd en godsvrucht. Hoe bekoorelijk, hoe aller behartigingwaardig is het dus niet, na zulk eene kunst allereerst te jagen en dien bestendig te waardeeren.

12. Indien een jonge aankomende onderwijzer voor het eerst een leerling in het school krijgt, en hij wierd gevraagd, hoe oftie zoon schepseltje nu leerde kennen, hoe of wat zou die dan wel moeten tot een antwoord geven? Als hij nu eens zei: ik zal het in de taalkunst onderwijzen, en ik wil het in zijne spraak gaslaan, en ik wil denken om op hem te letten, als hij met andere kinders zich bezig houdt, en dan zal ik kijken of hij een deugeniet is, of dat hij het niet is; hoe dunkt u dan, kan hij dan zijn doelwit bereiken?

13. Onderwijzeren! laat ons toch vooral streeven, dat wij ons zelfs en de ons geschonkene jeugdige kinderen behoorelijk leeren kennen. Zonder ons eigen te kennen, kennen wij geen opvoederen zijn, want dan is men niet in staat ons arglistig hart te overheerschen, en is het kinderlijk gemoet niet te door kijken, en kennen wij ook niet neerdalen tot die kinderzielen, en dan missen wij vaak, dat voornaam beginsel, die kinderlijke zin, dat niet te missen stuk, om een onderwijzer te kunnen zijn in de ware zin des woords, dat is: een goede man, om de wereldgezinde harten voor het hoogere leven, voor de eindelooze eeuwigheid op te voeden.
14. o! Zaalge zagtmoedigheid! meermalen heb ik u trachten te schetsen, in al uwe bekorelijke schoonheid, dagelijksch heb ik u pogen te doen beminnen. Wie, die haar kent, zou het niet lusten, na u bezit te reikhalzen! wie, dien heeft, zou niet weten, welken aller beminnesswaardigste bezittinge gij zijt? ja, gij zijt waardig, dat uwen naam met goud omleggen word, maar noch meer, dat iederen mensch van voorne mens wordt na u bezit te streeven.
15. Wacht u, niet te morren, als het niet voor de wind gaat. De Albesturende Alregeerder weet beter uwe behoefkens, als gij zelfs. Hij is instaat u te kunnen helpen. De Heer, waaraan aardsgezinde menschen niet denken, zal uws gedachtig wezen, Hij heeft uw van kinds-

been af geleid, Hij wil, behoudens uwe eigene krachtsinspanning verder voor u zorgende zijn. Laat Hem dan steeds u lot alle de dagen uwes levens toevertrouwd zijn, zoo zult gij niet ongelukkiglijk leven. Past daarom, dat u arge- listige hart, u niet aftrekke van zijne wegen, en de uitkomst zal heerlijk kunnen zijn.

16. Alle zijne goederen te verliezen, wie zou dat gelusten? Menschen, die tot het spelen zijn overgeslagen, deeren dit nogthans niet. Doch wel begrepen is hun doel de nukken des wispelturigen Fortuins te trotseren, en zich vrij te waren tegen deszelfs slagen. Wat bedunkt u daarvan? Heeft niet eenen iederen speelzieken dus zijn zin trachten te krijgen? Maar wat doel de zoodanige ook hebben pogen te bereiken, zij hebben nimmer kunnen mogen slagen; zulks is hen niet mogen gelukken: bij slot van rekening is hen de armoe overkomen, de elende, en alle narigheid; zoodat zij wel van gelukkig te zijn mogten spreken, wanneer zij nog eenig werk hebben gekund te krijgen, om daardoor in alle hunne nooddriftigheden te kunnen mogen voorzien.
17. Hebt gij immer in oostindië geweest? daar en in alle zulke warmere luchtstreken moet de schoonheid des ligchaams van de mensch niet min vroeger als de vermogens van des menschen geestes ontwikkeld worden, en bijzonder en meest en vooral ziet men dit in de vrou-

wen, zoo als ik door iemand berigt ben. Het is, verteldé hij, daardoor zoo gekomen, dat de geestes vermogens aan de vrouwen niet op prijs gesteld kunnen worden, omdat haar uiterlijk schoon al uitgebloeid heeft, als de inwendige te voorschijn begint te komen.

18. Welk meisje, dat zich naar den invloed van de mode bestendig heeft geschikt, heeft niet deszelfs veel om te vattenen invloed drukkende gevoeld! Zoo berokkende het zich zelve alle die kleene smarten, die, het, indien het gewild had zulks 'te doen, zoude hebben kunnen trachten voor te komen. Moesten de voorbeelden van zotheids, die der mode aan sommige volken, zoo als daar zijn de chinezen, wilde opdringen, ons niet wijzer gemaakt hebben. Maar het is of men zich in die opzigten steeds en alom en overal wil te slapen liggen, of de oogen sluitende houdt, om als eenen blinden aan de handen te gaan, en in die chaos van verstandelooze herssensschimmen rond te worden geleid.

19. Een 'grootte schrijver heeft zijn naam niet enkel en alleenlijk aan zijn hoogst aanvallingswaardigen stijl niet te danken, nog ook niet aan de nieuwigheid van denkbeelden, die hij ten allen tijde, weet te berde te brengen, o, neen! maar voornamentlijk daaraan, dat hij van den beginne af aan, in alle zijne schriften, wat hij zeggen moge en door anderen reeds

ergens is gezegd geworden, op eene nog veel geestiger, veel meer duidelijker, en ten uiterste beknopter wijze heeft geweten voor te dragen.

20. Een meisje, dat deszelfs moeder spoedig door een vroegtijdige dood heeft kome te verliezen, is meer ongelukkig dan een jong knaapje, dat dit aller rampzaligst lot te beurt moet vallen. Kinderen, die geen vader, noch geene moeder meer hebben, en niet een enkel bloedverwant, die zich huns gedachtig is, zijn zekerlijk niet waardig te benijden; maar nog meer beklagenswaardiger is het dochtertje, dat een moederweesjen zijnde, weder terug geroepen wordt, om eene liefdelooze harde vrouw, gelijk als hare moeder te moeten vereeren.
21. Op een klein dorpje is een goede woning bijna nergens niet te vinden, namentlijk voor burgermensen, uitgenomen voor de leéraren en onderwijzeren der kleine jeugd. Een goed school vindt men in onze dagen op meestal alle, zelfs op de kleinste plaatsjes. Daar kan de arme jonge mensch kennis en bekwaamheid aangebragt worden. Iedere verstandige vader zend daarom zijne kinderen ter schole, opdat zij aldan daar het goed leeren beminnen en liefhebben en het kwaad leeren te haten. Op de school acht elke verstandige vader, dat de beste wapens kunnen verkregen

worden, om in het strijdperk op te treden, en alle verfoeijelijk kwaad te leeren overwinnen.

22. Die gewoon is zijne kwade lusten te botvieren, zal weinig besefs van zelfsbeheersching gekregen hebben: zou hij kunnen weten, wat de liefde des naaste zij? Zou het kunnen gebeuren hem af te doen schrikken van het verkeerde pad, waarop hij zich bevindt? Door zachtheid zal men meer te weeg vermogen te brengen, als door met gestrengheid zijn gezag hand te haven. En laten wij daarbij bidden, dat hij zich bekeert, die zonde verlaat, en doordrongen wordt, van de kortstondigheid van dit zoo spoedig ras vervlogene aardsche leven.
23. Die fooijen te geven! Die fooijen te geven, daarvan heeft mij eens een man van Engeland geboren op een tijd willen verhalen, dat men in der tijd van Swift in omloop hadde weten te brengen van te geven zoo groote fooijen aan die geheele legers van poorters, lijfknechten en lakkeijen, dat geene rijke man, een mensch, die in bekrompene omstandigheden is, in zijn huis tot eene maaltijd zou hebben kunnen verwachten, of hij moest een stuk goud in zijn uitgenoodigd briefje gesloten hebben, om aan een van die hoop bonte, toegelatene bedelaren af te geven, die dus vermoogden regte plunderaren genoemd te zijn, en die zoo doende hunne fortuin noch beter gemaakt hebben,

als zij hadden gedaan gehad door te bestelen van huns meesters wijnkelder.

24. De koning Lodewijk den veertienden door de liefde bemeesterd, wenschte van dat oogenblik af aan met mevrouw de Maintenon getrouwd te wezen. Eer hij hiertoe is overgegaan, heeft hem Bossuet gerade van Fenelon zijne goedkeuring zich daarin te trachten te verzekeren. En waartoe zou dit benoodigd zijn geweest? Om redens wille, om dat eenen man van gezuiverde beginselen, die dus weigerachtig zal blijven iets dat kwaad is, te noemen, dat u ten gerieve te goedkeuren. Zoo is het dan ook teregt door Bossuet gedacht geworden, dat de leenige en te buigene ondeugd, die den vorsten telkens poogt pluim te strijken, en hun op allerlei wijze tracht flik te flooijen, de val van de beste vorst van de aarde, zoude kunnen hebben veroorzaakt, maar dat de regt en vast staande deugd, die nooit toegeeft en nimmer toegegeven heeft, de beschutsgodin van de meest beste vorsten konde zijn.
25. O, broze, verganklijke mēnsch, of gij op tronnen zijt gezeten, en kronen draagt of onder de gemene inwoonders des lands behoret? laat de reden u verstand besturen, wil toch horen na de stem van u geweten, geeft toch acht op de openbaringen godes. Moget zijne goedertierendheid u beweēgen om het pad der zondē te verlaten. Wilt niet menen, omdat niet schielijk

het verderf komt over de booze, dat het daarom niet zal koomen? Beeter u, arm- en jammerzalige zondaar, wilt u zelfs niet langer vlijen, dat de lankmoedigheid des Heeren, zijne regtvaardigheid te kort zal doen. Hoonend is zulk eene denkwijze voor den Koning van het heelal. Maar die hier over hun elendigheit wenen, niet enkel klagen en steenen, en hoopen op zijne genade, die wil hij het eenigst nodige schenken, namentlijk te geloven in die, die hij gezond heeft gehad, en door en in hem zijne zege geven, opdat wij alzoo de zege van den Boze ontkoomen zouden, en in den strijd tegen de zonden de zegen behalen zouden.

26. Ridderorders, hoe strelend ook voor den aardsgezinden, hoe meenigvuldig ook uitgereikt door veele hooven, doven niet zelden eedler drijfveeren. Adelijken laten zich daardoor niet of wat verhogen, en onnoozelē doen zij wel eens bloozen, de deugeniet maken zij dikwijls noch boozter en zoo hij macht over anderen had, doen ze hem den slavengeessel soms schaamtelozer zwaaijen, de vroomē zijn ze niet zelden tot een zegen en bederven zijn geloven, hoopen en wenen; doch wij willen de vorsten niet geheelijk doen bloozen, van tijd tot tijd kweken zij ook stromen van zege, en wie zou om het misbruiken, het gebruiken weeren. De juwelen dient men te belonen, om zoo de deugd te kronen, en deuganieten te beschamen en te betomen, en schuilt soms de

adder onder de roozen, welke vorst kan altijd beordelen, waaruit de daan zijn gesprooten, moet hij niet dikwijls steenen op de voorligting van hoge staatpersonen, of hoog geplaatste amptenaren of regeringpersoonen?

27. Men heeft halstarrige booswigten die niet te vermurwen schijnen. Zij openen toneelen in de rechterlijke zalen, die de menschheid doen wenen. Bij de moordadigste fijten blijft hun stenen hart onbewoogen; wat men ook zeggen bij hunne verhoren, hunne harten zijn niet te doorbooren, hunne gebaarden niet te veranderen, hun weezen blijft even besloten; zij vrezen kerkeren nog slooten, en stoten mewarigen af van zich. Hoe moet men dezen betomen of hunne boosheid ten onder houden?

28. Klugtspeelen behagen aan de meenigte. Ziet het aan de volkshopen bij iedere dartele vertoning, zij klimmen op stellaadjes en boomen, ontzien gragten nog slooten, en komen over beeken en stroomen, om slecht een nietige vertoning. Ordentelijkheid is dikwijls te vergeefsch bij hun te zoeken. Hun koonen gloeijen als koolen, in hunne furi verbreeken zij de order en beletten die hand te haven. Zoo komen zij bij hopen op de beenen en hoopen genot voor iet of niet te kopen, plezier voor weinig centen beterkoop te bekoomen. Kan men dan niet met het volle regt zeggen, dat de onbeschaafdsten meenigte met gezwier en getier, met geraaskal en poppe-

spellen te begochelen zijn, en het zich niet waardig maken de schitterende naam van redelijke menschen te dragen.

29. Is de vaderlandliefde in den strijd met de algemene menschenliefde? zoo ja, dan is er voor de reden noch wat te doen om die bijzondere onuitspreekbare liefdensgevoelens, die bij verscheidenen als ware het geheel de ziel overheerschen, in te teugelen. Weg dan met alle soorten van liefde en vriendschappen, gene huwelijk- nog ouders- of kindliefde is te bestaan, weg vriendschapsbanden, hoe schoon ook in velerleije opzigten, hoe zeer gij ook aan de vereischten van onze binnensten voldoet, hoe zeer gij ons ook zoowel bij tegen- als voorspoeden allen aardsche vreugden en blijdschappen aanbrengt, ons bij des afgronden dieptens staande houdt, in lijdens en smarten onze blik hemelwaarts wijst naar Hem die boven die duizende van gestarntens woont, en toch alle onze behoefkens, begeertens kent, onze smeekens ziet en onze tranen weet, die in doodnood aan onze vege sponde tegenwoordig is, en die zijn gedane belofte ter allen tijde wezenlijk gestand zal doen. Zelfsbeheersching kome ons ter hulp, opdat wij mogten leren bij doodsziekte onzes zielvriendin, even koelloos te blijven, als bij de sterfure van ons geheel niet rakende menschen kinderen!
30. Ouderenliefde is iets onbeschijfbaars. Hoe wonderbaarder wanneer men in de oogen houdt, dat

zij zoo weinig kinderen liefde inoogsten. Te vergeefs wordt over die pligt en deugd in menigte leerreden behandeld. Het is of de kinderen hare landtaal niet verstaan. De meesterachtige voordragt des Godsgelerde is niet in staat hun over te halen naar te denken over hunne ondankloosheid, ja wij geloven, dat al verscheenen er ook cherubijns en serafinnen, zij niet zouden zijn te roeren, nog ook niet te trefsen. En dat voor weezens, die des noods zijnde, alles voor hun geluk zouden veil hebben. Kinderen ontvliegt toch deze zinneloosste ondeugd! Strijd met de wapens van Godes Woord, tracht de zegen op uwe booze verkeerdheid te behalen, zoo zult gij meer aangenaam worden in het oog des Heeren, geziener in de oogen van alle brave, selfsvoldoening in u hart ontvangen, en eenmaal verveelvoudigd van uwe kinders hebben, wat gij u ouders ruimschoots hebt toegebracht.

31. Op eenen bijzonderen schoonen avond in gezelschappen na huis gaande, kregen wij gesprek over de eigenschappen van een groote dichter, uit onze Hollandsche poëten, welks verzoen iedereneen nog al schenen bekend te weten; schoon niet alle de pit er van beet hadden, zoodat er een punt des verschils ontstond, wie dat bij het regterste end mogt hebben. Gelukkig werden de gemoeden niet warm, het ging alles in des geestes liefde. Die zich daardoor ook laat vervoeren is met regt een arme mensch te noemen en van geen goede

inborst. Het gelispel van den wind in de boomten ontging dan ook der aandacht niet, en de lieffelijke tonen der nachtegaal door het boschaadje merkten wij evenzeer op, als het loeijen en geblaas van runders en schapen in de grasbeemden, terwijl het gekwaak der kikvorsch zich ook liet hooren. De zon, die hare wagen die dag onvermoeid gemend had, en lang reeds in de zee gedoooken was, was vervangen door de vorst der nacht, de maan. Ook Hesperus ontstak zijn licht, menigte duizende van tallooze lichtjes vertoonde zich aan ons oog, zoodat de eerbiedenis zich van ons meester maakte, en wij in verrukkelijke denkbeelden onze woning binnen slopen.

32. Komt paren wij onzer aller gezang aan de lonkende tonen dier veder; doch laten wij eerst een glaasje van die geurige rijnwijn vatten, zoo sprak onze in rijke des getooide gastheer, welks huisvrouw inmiddels zoo ijverig haar kleine meisje, dat met deszelfs handjes 's moeders gid zwarte haar omklemde, trachte lief te kozen. Wat voor een zang zouden wij daarbij ophieven was het antwoord. En oogenblikkelijk waren wij te paard geholpen. Toen gingen wij met ongedekte hoofden aan de gang en heften eerstelijk het Neerlandsche volkslied: *de Koning leev' aan*, dat ter tijde van WILLEM de eerste, de Koning van Nederland, door Nederlandsch puik dichter TOLLENS is vervaardigd geworden. Zoo volbragten wij vol eener hooge

geestdrift den taak, dien wij op ons genomen hadden ten einde. Ja, wij zingen in rijen en stonden bij rijen er waren trots tot de burgerschap van Holland te behooren, en verlieten wel ter moe malkander op den voet, met de oude vaderlandsche steene pijp in den mond, die alle meer verkiesselijker achtete, dan de zoo op alle plaatsen in de mode zijnde tabaks-sigaren.

33. Dikwerf heb ik in gézelschap geweest en dan trok het meermaal mijne aandacht, hoe weinig smaaks en gezond verstands dezen kenmerkten. Soms ontmoete ik menschen die eenige smaak hadden of liefhebbers waren voor de muziek en zang of voor een van beiden, en dan liet ik mij nog al niet vervelen, zoo ook niet als mij minnaars van spelen in de hand kwamen, al kenden zij ook slechts een weinigje van de zou-telooste spellen, maar onwetenschappelijke, spraakzieke, zonder oordeel zijnde menschen, hebben mij ter allen tijde ergerlijk geweest, ja mijn gemoed soms zoodanig bemeesterd, dat mij de binnenkamer te enge werd, of wil u liever, dat mij, dat kleine gezelschapje te groot werd, zoodat ik mij heb gehaast, in allerijl de wijde buitenlucht, of moge het beter te noemen wezen, de afzonderlijke eenzaamheid té gaan opzoeken; en dan heb ik gedacht: het is toch de zinnelooste daad, met enkele ledige vaten zich in bezigheid te houden, daar dit welras spoëdig vervelen moet, terwijl volle ge-

valde vaten of al zijn het ook maar vaatjes krachtoefening aanbrengen, en de meest aangenaamste verpozing van onze dagelijks gewone werkzaamheden aanbrengen.

34. Die in meerdere dan eene taal bekend is, weet niet, dat Neerlands taal in forsheid en krachtigheid voor gene van Europaas talen behoeft te wijken. Zoo wil mij vooral bekooren het woordeke storm, en wat eene rijkelijkheid van zaken en verscheidene gedachtens kan men daarin te zamen vatten; daarin denk ik aan de groote en kleine waters in ons gansche Nederland, en die in het overig gedeelte van Europa te vinden zijn. Wel moge bij het woelen van deze natuurlijke kracht Euroop zijn blik vonkelend opheffen, de rijn haar water met meer krachtiger teugel besturen, en 's menschen oogen smachtend ten hemel opgeheft worden, om van daar zijne hulp en bijstand af te vragen. Zoo zal ter minste Godsvrucht doen, ja, ook menig godlooze: want in doodnoods, in dat oogenblik; erkent ook de halstarrige booswigt, de ontkenner eener voorzienigheid, zijn bestaan. Dunkt gij dat ook uiet? Dan hebt gij en ik eendere gedachtens?

35. De tuinieren pooten poten bij poten om liefstellige en lommerijke tuinen te bekomen en horen daar de kooren der liefelijke vogelen, hare kwelende slagen, haar gefluit en zingen. Reeds in de perelen van de koele morgen-

daauw begeven zij zich steedewaarts, langs de zomen van stromende wateren om voor hunne waren eenen koper te vinden. Of zij werken bij reijen en weeren zich dapper om de vruchten te zien wassen. Zij vereenigen zich op het geluid van de hooren en horen met welgevallen de tijen der voogelen. Zij lozen geen zugten, en slaken geen tranen, al moeten er weeken en maanden verlopen, eer zij vruchten van hunnen arbeid zien.

t Zij kolen of koren, zij poten en zaaijen
 En zien steeds in hoopen de oogst te gemoet,
 Dan vinden zij kolen, als koolen beslooten
 En varen ze heenen door sloten of gragt,
 Of tussen de hopen of schooven der tarwe,
 Al heeft soms de reegen ze wekelijk gemaakt.
 Het dankbaar gemoed verheugt zich dan teder,
 En zegt: geen fortuin schonkt mij dezé schat;
 Neen, dat gaf mij niets, maar de zege des Heeren,
 Dat was het dat mij nu, zoo rijk had gemaakt,
 Dan leeken de tranen hem af van de konen,
 En gaarne begeeft ti hem tempelwaarts heen,
 Om zamen met leeraar en leken 't erkennen
 Dat de zege des Heeren het menschedom weer trof.

36. Niet een ongeluk is zoo groot geweest, of er kwam immer noch een geluk bij. Wie dit nooit bevestigd zag, zal in het vervolg van den tijd, als hij geen te grooten geleerden is, om op het daarstellen van de goedheden van den Alomtegenwoordigen te merken, dit gezeg-

de, niet in al hare waarheid ondervinden. Hoe gelukkig, zoo eenig mensch, bij zijn rampen, daarop weet te letten. Onze aller vriend en verzorger is niet aan weinige maar alle goed, hetwelk niemand zal ontkennen. De boosaard, die zijn gelijk niet heeft, is hiervan even zoo weinig nütgesloten, als de man van Godsvrucht. 't Geen ik zeg wordt door een ieder, die zich Gode ontfermd, gelijk hij zich mijns ontfermd heeft, toegestemd. En zoo worden dan de kwellingen van dit leven regt dienstig, om ons 's Heeren zorg in al zijne klaarheid te doen bemerken, en elke keer vol dankstof bezield te wezen, als de wereldsche mensch niets dan klaagstof in en uitwendig ten toon spreidt.

37. Moeders, die zelfs hunne kinderen zuigen zijn nog waard, moeders te heten en te zijn, maar die haar kroost een gehuurde borst aanbieden, schoon zij zelve hun aan eigene borsten konden doen zoogen, vertrappen de band, welke de natuur heeft gelegd, en doen hun kinderen aan een voedster of zuigster hechten, in wie het de bronwel van zijn voeder en genoeg vinden. Maar laat ik u, o moeders! die dus handelt, eens aan de gevolgen hiervan herinneren. Vlij u niet, dat het zich slechts tot het verliezen van de liefde uwes kinds in de eerste jaren bepaald; diergelijke zuigsters, wat schepsels zijn het doorgaande! Neen! ik wenschte u geen afkeer tegen uwe naasten in te prenten, integendeel leer gij, om

hen te liefhebben : want zelfs vijanden moet gij leeren te beminnen , maar welke zedeloosste , ontaardde , walgelijke schepsels treft men niet onder dezen aan , zoodat driften in uwe kinderen gèstort worden , die gij wezenlijk zelfs naderhand niet weet , van waar ze hunnen verderflijken oorsprong bekomen kunnen hebben.

38. Hoe menig vleidt zich zachtkens neder op des zorgeloosheids kussen en vaart van het een tot het ander kwaad voort. Daar is er die denkt , en zich laat getroosten , dat hij het zoo al vrij wel maakt , dat hij het in de daad niet veel beter zou hebben kunnen verrigten , maar zij schroomden zich te vergelijken met de regelen van de Christen godsdienst , of zij wanen deszelfs grondbeginsels te kunnen , en daarna te hebben geleefd. Maar des levens ramspoeden moeten maar eens op hunne hoofden neerdalen , de Fortuin moest hen maar eens tegen gelooopen zijn , de doodsnoed op hun vallen , dan zouden des legerstedens vege angsten hun met verschrikking ontwaken , en kommervol en verbrijzelt zullen zij uitschreeuwen : ai mij ! wat wordt de mensch , die lichtzinnig over zijn zieltoestand henen loopt ! wat zal hij worden , zoo hij niet tot beterzien komt , als hij zijne zonde-schuld niet heeft beseft , als hij niet tot zijnen Heiland vlucht , die hem wel kan , maar die hij nimmer heeft gekend , en op Hem zijn vertrouwen wil stellen , als hij van hem niet zijne voorspraak wacht , en hem tot geene voor-

spraak aanneemt; door hem alleen kan hij de Booze onder de voet krijgen, en de burgerschap des eeuwige levens deelachtig worden.

39. Het is eenen allerrampzaligsten toestand nimmer den nooit te betalen schat van de gezondheid te hebben genoten. Immer ter herstelling geneesmiddelen te hebben aangenomen. Door de meest kundigste mannen, die van der jeugd af aan zich op de wetenschappen toelagen, die meermaal de bekwaamste vernuften overstreefden op te zijn gegeven, en dan nog bovendien beducht te moeten zijn reeds in den jeugdigste ouderdom de dood ten prooi te moeten worden. Mijn vriend! ik en gij hebt het gezien van die jongeling, die in eene aanval, van vallende ziekte als dood ter aarde was geleid, van wie men scheen te moeten vreezen, dat hij bij zijn einde was, die gij badt te laten leggen, toen hij bij de opneming het hoofd buigdet, daar gij niet beseftte; dat zijn hoofd bovenwaarts moest opgeheft worden, en hoe staarde gij hem aan, en hoe verbleekte, beefde, ja sidderde gij, toen hij met woeste blik u van het hoofd tot de voeten mat, als wildet hij zeggen: wie daar? Doch laat ik voor die akelige tooneel eene gordijn schuiven, gij was het misschien reeds vergeten.

40. Voorzienigheid! wat een gedachte! wat mensch zou in staat wezen zelf een enkele oogenblik vooruit te kunnen bepalen, wat geschieden

zou, en Hij, de bovenste Wijsheid, wist het reeds eeuwen aan eeuwen vooruit, ja eeuwiglijk en altoos. Laat gij, o, verganklijk, nietig kortziend sterfling! u dus aan hem toe te vertrouwen, wat u ook treft, wat u ook wedervoer, al is ook u wedervaren het verschrikkelijkste gene droefheid is met de oogen op hem te vestigen ontroosttelijk, de ziel verscheurbaarste elende niet onverzachtelijk. Echtelijken! laat de dood de aangebedenste gade, wiens van liefde dronken hart geen ander u bedunkt te kunnen vervangen, door zijne ijzere hand, van u afscheuren. Kinderen! moge die koningin der verschrikking uwe bloeiende jeugd vertrappt, en zoo de lagchenste, de goude tijd van u leven u voor altijd doen ontvloden hebben, troost u harte! stel hem, de Algoede u voor de oogen. Zij is instaat u het missen der bemindste gade, waaraan uw hart zoo vastgekluiserd was te vergoelijken. Zij kan u een braaf en geliefd vader of eene liefderijke zorgende moeder, waarvan gij zoo vroeg beroofd zijt geworden, zoodanig herstellen, dat gij uitroept: hij zal het wel maken.

41. Immer heeft de liefdrijke wijze verzorger het wel weten te maken. Als de nood er kwam, dan was er uitkomst. Ten allen tijde en onder allerlei verschillende volken zijn er, hoe wel ook soms maar weinige gevonden, die het geluk hun vaderlands of van afgezonderde personen

hebben behartigd. Nederlanders! gij mogt ten eerste en voor allen op den Prins WILLEM de eerste, 's Keizers KARELS groot vriend en vertrouwelijken, als de zoodanigen beschonwen. Hij was niet slechts een wijze en goede Vorst, maar ook een edel, groot man, waaraan de gelijkenis in grootte en sterkte van ziel zelden niet gemakkelijk is gevonden. Het geluk zijns evennaaste stelde hij boven zijns zelfs geluk, trotsch alle verachtelijkheid hem door PHILIPS de tweede aangedaan, bleef hij de sterke voorstander onzer vrijheid, den trouwsten wacht, welken ooit volk op dit beneden rond heeft verwonderd en aangestaard.

42. Wij lezen ter bekender plaatse, dat eenen Koning wordt niet behouden door een groot heer, en eenen held niet door zijn sterke magt. Wat dan? Helpt het dan niet groote legers op de beenen te brengen, dat meenigen een even dappere strijder, als sterk krijgsman is, dat de slagorders behoorlijk geregeld, en de wapendos om hare krachtvolheid en uitgenomenheid te bewonderen is? Wilt gij nog meer, en in velerhande opzigten, meer krachtiger, en daarom meer belangwekkender, ja schrikbarender dingen op de tapijt zien gebracht? Onvermoeid waren dikwerf de krijgsoversten in de ontdekking van maatregels, die hun de vijands ten prooi konden doen geworden, maar te vergeefs: de onontbreekbare zegen des Heeren, de genade van den Aller-

hoogsten moest de strijderen helpen te overwinnen, zonder deze heeft altijd een leger een volslagene ondergang geleden. Ieder christelijke Vorst heeft dit ten allen tijde erkend, en is het ook niet een onloochenlijke waarheid?

43. Ik steek de walg aan de menschdom, als ik naga, hoe het eigenbelang overal haar gebied voert. 't Is klank nabootsing bij grootendeels alle, die de mond vol hebben, van de regtzinnigheid en in hun wandel tonen, dat zij Gode bloot door het geloof zonder werken weten te vereeren, en toch na het mij voorkomt, is aan regtzinnigheid des wandels het meest gelegen: want zonder de werken zeide JACOBUS, is dat geloof een doodelijk geloof: Ik durf haast niet te zeggen, en toch ik meen het te hebben opgemerkt dat dat schreeuwen en blaten, wel in vergelijking kan gesteld worden met geheel ledige vaten, die als zij in beweging gesteld worden, zooveel razen te weeg brengen. Zoo is ook dier luidjestong. Maar ver is het van mij, dat ik een woord op zijn pas gepraat, voor gefijmel zou aanzien; neen, die deze wraakt huisvest de godvrucht niet, maar aanduidt, dat hij schrikt, dat zijn bezoedeld geweten, schromelijk zal gefolterd worden, op het gehoor van ieder woord, die met zijne doorgaande bestendige levenswijze in ruggespraak is.

44. Wie zou niet lusten in de waarheid een christen te wezen? Immers zoo alleen is men in den staat om zich vrij te waren, tegen allerlei soorten van slavernij. Zoo kan men zich ontheven maken van alle verkeerde vooroordeelen, zoo kan men hoe langs hoe meer beginnen om te begrijpen, dat de reden over ons geheele ligchaam zegevieren moet, zoo kan men doen, waarvan eene natuurlijk zondig mensch afgekeerd is; en is er iet, dat aan onzer aller gemoed meer moeilijk viel, als de vijandsliefde, en toch de daad christen kan haar ter uitvoer leggen, die kan zijn eigen in de grootmoedigheid versterken, terwijl de christen in naam, daartoe geen roeping of zielkracht in zich bespeurt; geene verrigt, wat deze ten eennemaal onmogelijk toeschijnt, zoo hij niet van de natuur met eene zwakte, lafachtigheid of kinderlijkheid van moed bedeed is. Het goed, dat de menschen doen, is niet altijd eene deugd; dit is het enkeld bij de godsvrucht, dat zoo doet en niet anders, omdat deze de wil is zijns Vaders, die daar is in de Hemelen, en tot liefde van zijn onvolprezen Heiland.

45. De klagers hebben geen nood of een gelijksoortig gezegde heb ik eens gehoord van een mensch, dat liever helpen zag, dan dat hij het zelf zou gedaan hebben. Zoo weet dan, dacht ik, de rijke gierigheid, middel te

zoeken, om de hulp noodig hebbende van zich af te stooten. 't Is waar, herinnerde ik mij teffens, men heeft zware hoofden, maar die daardoor voortgedreven zich juist vroegtijdig genoeg wisten te helpen; andere, die in alles stikdonkere duisternis voorgeven, om daarin hun voordeel te doen, of er is er, die het meest kleine leed, als uitermate groot voorgeven, opdat zich ieder zijns ontferme. Maar zulke gemene om den tuin leiders hebben het voor andere wezelijk ongelukkige verkorven, en gemaakt, dat de herten van de halfvrijgevege ter eenemale toegeschroeid zijn, zoodat ze zich niet laten tot erbarming bewegen. Zoo heeft dan dit een en ander dit spreekgezegde waarschijnlijk gemaakt, en te weeg gebracht, dat tegenwoordig op vele klagten geen blik wordt geworpen, en door die weg, fatsoenlijke bekrompene menschen, het niet durven te openbaren, uit de vreeze van verachtelijk voor hun hoofd te worden gestoten.

46. De deugd is in allen opzichte het pit des aard-sche levens genoemd. Zij is meer edel, als de meest kostbaarste edelgesteente, flonkerender als de diamant, de saffier en de robijn, en laat de wittigheid van het door geene voet nog gerepte sneeuw zwichten, bij het nog sneeuw-witter gewaad, waardoor het deszelfs schoone gelaat overtogen heeft. Een meisje, dat een zwanenhals dervet, mag met de schoonste netel-doek het doek haars hals versieren, om dus

voor de sneeuw van deszelfs hals te door-
gaan, bij ontbering van een flikkerend oog
het diamant tot plaatsvervuller dragen, bij het
missen van de purpergloed van het robijn aan
deszelfs wangen, dit door kunstige aanbren-
ging trachten te vergoeden, de deugd, de ade-
lijke deugd, heeft niet een kleed of luiste-
ring middel noodig; zij is meer schoonder,
na de mate, dat zij dit weiniger tracht te
zijn.

47. Het is niet in de wereld zijn overvloed ge-
legen, dat een mensch leeft van zijn goed.
Wij hebben daartoé de volgepropte pakhuizen
met de voortbrengselen uit de oost en de west,
die jaarlijksch het groote aantal schepen onze
kooplui aanbrengen, niet benoodigd. o Neen!
men heeft ieder geen balen van honderd pon-
den koffij, nog voor honderd of meer guldens
thee, veelmin veel zakken notemuskaat, of
voor veel gelds kruidnagels te verbruiken.
Een mensch, dat zelfs aan twee mudden tarwe
in den jare meer als te veel heeft, zou dat
zooveel Indiaansche producten hebben moe-
ten, en die ieder op hare beurt den mensch
zijn krachten toch maar slapper doen worden.
Neen, men houdt zich te vrede met eenvou-
digheid van spijze en weinig verscheiden in
de dranken. Heeft het fortuin u gediend, of
liever is eene ruime aanbēdeeling uw lot, men
leert met niet eene gaaf bij het gebruiken
te misbruiken, aan dezen uw heiligen pligt

ter dood toe getrouw blijvende, zult u uw zelve ten allen dage in het ruimschootste genot van dit tijdelijke leven, verblijden.

48. Spaarzaamheid! verbaasd groot is u invloed. Honderd, ja duizend van menschen hebben dit niet ontkend, die daardoor alleen hunnen onmeetbaren rijkdommen ophoopten. Maar in alle tijde ging dat, waar men zooveel duizende gulden bij elkander schraapte, op eene eerlijke wijze. Die duurt ook het langste, dat hebben onze voorouderen, eervolle gedachtenis! ons in al hun lessen opgedrongen. Welk is diens reden? Omdat onregtvaardigheden onuitschreeuwelijke ellend ter gevolge heeft. Die door des werelds woeste zee, met de zijne zulk noodlottig gevolg ontwijken wil, moet zijne naasten niet mishandelen. O! dat ieder zijn ernstig voornemen moge zijn, om zijn voorouders deugd in dien opzigt naar te volgen. Gansch nu geluk, mijn lieve kind! namentlijk wat dit tijdelijke leven aanbelangt, kan hier in zijn opgesloten.

49. Wat mag Rome beweegt hebben het krachtige Carthago te onder te brengen, deszelfs inwoonders zoo schriklijk het leven te derven, of als banlingen te doen rondgaan: wat is van diens de reden? Kan men, hier niet met het volle regt antwoorden, om de eigenste rede, waarvandaan nu nog duizend menschen de burgerschap eens christelijken maatschappijs

zich onwaardig maken: namentlijk om der eere wille. Het moet eenen grooten taak zijn de oogen met blijdschap te laten waren op anderer welvaren, aanzien en grootheid, wanneer wij daarbij in nietigheid wegzakken; of zonder valsheid opregtelijk en van heeler harte te wierooken dengenen of die of dat zulks heeft verdiend. Die hier niet over ontevreden wordt: welk een man is die? of welke eene vrouw is dat? of wat voor meisje is deze? — of bij de verkiezing: wie is het, die hierop niet spreekt: deze toestand der zaken verderft de menschheid en het leven der maatschappij en het huiselijk leven en maakt de mensch ongeschikt om zijn gezworene vijand in den nood zijnde met weldaan over te laden: noch eens: wie is het? Antwoord dit uws zelfs.

50. Wat man op aard stijgde immer tot hooger toppunt van de eer als den nederlandschen grooten vlootvoogd DE RUITER, te vergelijken met de nedrige stand, waarin hij was ontsproten. En nogthans hield hij zich klein in eigene oogen. Hij was een zoo groot mensch, als een groote bevelhebber, daar zijn welgeplaatste hart, met zijn diependenkend verstand en het allerscherpst ziende oog, paralel bleef staan. Hij werd van allen, zoo wel van in de hoogte geplaatste persoonaadjes, als die beneden onder hem waren, met eerbiedenis opgenomen en behandelt. Denemarkens koning ver-

hefte hem tot den adellijken toestand en lag hem een jaarlijks geld toe, van 2000 guldens. Toen zijn gesneuveld lijk de Frankrijksche kusten voorbij vaarde, brandde de Koning **LODEWIJK** den veertienden vele stukken geschut los ter zijner eer, door vijanden en vrienden geeerd, hebben alle hem in zijn leven en dood vereerd. Het aandenken van dezen voorbeeldelijken man is nog dezer dagen bij ons aan de vergeteloosheid ontrukkt: want meer duurzamer als de hechste arduin heeft een groote dichter, ja groote dichters en geschiedschrijvers beide, zijn naam onuitwisselijk voor het nakroost vereeuwigd.

III. REKENKUNDE.

A. *Vragen over de theorie der rekenkunde.*

1. **M**oet men schrijven *tiental*, *honderdtal*, *duizendtal* enz. of *tienheid*, *honderdheid*, *duizendheid* enz. en waarom?
2. Wat zijn gelijkslachtige en wat ongelijkslachtige grootheden?
3. Wat verstaat men door eene reeks?
4. Wat is eene grootheid, en welke zijn de eigenschappen der grootheden?
5. Welke benaming is beter, die van getalmerken, rekenmerken of cijfers?
6. Welke kenmerken der deelbaarheid van de getallen bestaan er, die men op het eerste gezigt ontwaart?
7. Is de gewone benaming van deelbare en ondeelbare getallen volkomen juist?
8. Geef eene beschrijving van het werk eener decimaling met geheele getallen.
9. Wat zijn eenvoudige, en wat zamengestelde getallen?
10. Bestaat er ook onderscheid tusschen een zamengesteld en een deelbaar — tusschen een eenvoudig en ondeelbaar getal?
11. Hoe herleidt men onderscheidene breuken tot eenen willekeurig aangenomen noemer?

12. Wat heeft men bij de vermenigvuldiging der breuken in acht te nemen?
13. Wat verstaat men door *de schaal* van het tientalig stelsel van tellen?
14. Wat verstaat men door eigenschap in de rekenkunde, en wat door betrekking?
15. Welke is de oorsprong van ons talstelsel?
16. Hoe brengt men een aangenomen getal in een andere talstelsel over?
17. Welke onderscheidene proeven bestaan er bij de zamentelling in geheele getallen?
18. Welk algemeen begrip moet men aan het woord vermenigvuldigen hechten?
19. Wat verstaat men door kunstgrepen in de rekenkunde?
20. Door welke kunstgrepen kan het werk der vermenigvuldiging zeer bekort worden?
21. Geef twintig gevallen op, waardoor de vermenigvuldiging zeer bekort kan worden?
22. Wat verstaat men door *proef* in de rekenkunde?
23. Wanneer is een getal door 7 deelbaar?
24. Hoe kan men eene aftrekking door optelling ver-
rigten, en op welken grond steunt de bewer-
king?
25. Hoe ontleedt men een zamengesteld getal in al
deszelfs eenvoudige deelen?
26. Wat verstaat men door factoren in de reken-
kunde?
27. In welke gevallen kan het van belang zijn, ver-
schillende breuken onder eenen noemer te
brengen?

28. Waarom draagt de verkleining der breuken eenen mingepasten naam?
29. Wat verstaat men door tiendeelige breuken?
30. Is de mensch in het bepalen van maat en gewigt vrij of aan voorschriften gebonden?
31. Welke fraaije eigenschappen bezitten de tiendeelige breuken, welke niet die der gewone breuken zijn?
32. Door welke voorzorgen heeft men getracht, dat de eenmaal aangenomene grondslag van ons stelsel van maten en gewigten niet weder kan verloren gaan?
33. Wat verstaat men door het repetendum eener tiendeelige breuk?
34. Welke voordeelen zou het twaalfvallig stelsel van tellen boven het tientallig stelsel hebben?
35. Wat verstaat men door meetbare, wat door onmeetbare grootheden?
36. Geef het bewijs van de deelbaarheid eens getals door 7.
37. Wanneer is een getal door 11 deelbaar?
38. Welk is het nut der gedurige of aaneengeschaakelde breuken?
39. Wat verstaat men door den index?
40. Wat verstaat men door eene evenredigheid?
41. Wat verstaat men door eene omgekeerde evenredigheid?
42. Wat zijn aaneengeschaakelde evenredigheden?
43. Wat verstaat men door getal, menigte en hoeveelheid?
44. Zijn de figuren der cijfers willekeurig aangenomen?

45. Noem de teekens der optelling, aftrekking, vermenigvuldiging en deeling.
46. Is de zamentelling, beginnende met de hoogere waardijen, eene loutere aardigheid, of ook van toepasselijk gebruik?
47. Welk onderscheid is er tusschen den vermenigvuldiger en het vermenigvuldigtal?
48. Wanneer kan men vermenigvuldiger en vermenigvuldigtal willekeurig veranderen; wanneer echter niet?
49. Wat zijn deelbare, wat ondeelbare getallen?
50. Hoe kan men eene vermenigvuldiging, hoofdzakelijk door aftrekking verrigten?
51. Wanneer is een getal door 3 en door 9 deelbaar?
52. Hoe bewijst men de deelbaarheid van een getal door 3 en door 9?
53. Wat verstaat men door verhoudings-, wat door verdeelings-divisie?
54. Welk kennelijk onderscheid heeft er bij de verhoudings- en verdeelings-divisie plaats ten opzichte der benoemde getallen?
55. Aan welke proeven kan men een getal onderwerpen, om te onderzoeken of het deelbaar of ondeelbaar is?
56. Wanneer is een getal door 17 deelbaar?
57. Van welke kunstgrepen kan men zich bij de deeling bedienen, om het werk zeer te bekorten?
58. Voor welke verschillende herleidingen zijn de breuken vatbaar?
59. Wanneer is de vermenigvuldiging niet: het vinden der som van eenige gelijke getallen?

60. Door welke oneigenlijke breuk kan men eene niet te bepalene grootte voorstellen?
61. Hoe vindt men den grootsten gemeenen deeler van drie getallen?
62. Door welk middel kan men dadelijk van twee breuken den grootsten of kleinsten ontdekken?
63. Hoe bewijst gij de gewone handelwijze bij de vermenigvuldiging van tiendeelige breuken, om in het product zooveel cijfers achter het comma te plaatsen, als er te zamen in den vermenigvuldiger en het vermenigvuldigtal achter het comma zijn?
64. Welke zwarigheden heeft men gemeend, dat er bestaan, om de lengte van den seconde-slinger tot de eenheid der lengtemaat aan te nemen?
65. Wat verstaat men door eene wijsgeerig volmaakte maat?
66. Wat verstaat men door het grondtal van een talstelsel?
67. Wat volgt er, wanneer men het grondtal grooter of kleiner neemt, dan het gebruikelijke?
68. Hoe besluit men tot de ondeelbaarheid der grootheden?
69. Wat verstaat men door eene gedurige en aaneengeschakelde breuk?
70. Noem de eigenschappen der meetkundige evenredigheden.
71. Welk is het nut der rekenkundige evenredigheden?
72. Wat verstaat men door magt, wat door wortel van een getal?

73. Wat onderscheid is er tusschen eene worteltrekking en eene magts-verheffing?
74. Wat onderscheid is er tusschen een exponent en een coëfficiënt?
75. Noem eenige voorbeelden uit het dagelijksche leven, in welke omgekeerde evenredigheden voorkomen.
76. Bewijs de eigenschap der meetkundige evenredigheid: wanneer men de overeenkomstige termen van eene evenredigheid, door die van eene andere evenredigheid deelt of er mede vermenigvuldigt, dan zijn de uitkomsten weder evenredig.
77. Welke is de voornaamste eigenschap der meetkundige evenredigheid? Bewijs dezelve.
78. Wat verstaat men door kunsttermen in de leer der evenredigheden?
79. Welke eigenschappen bezit de reeks der convergerende breuken?
80. Welke algemeene bepaling eener evenredigheid is voor alle gevallen geldende?
81. Is de onmeetbaarheid der grootheden geen hinderpaal voor de nauwkeurigheid in de wiskunde?
82. Hoe kan men het vinden van eene gemeene maat aanschouwelijk voorstellen?
83. Welke eigenschappen zoude een volmaakt talstelsel behooren te bezitten, en is zulk een stelsel denkbaar?
84. Waarom kunnen wij met onze zinnen de onmeetbaarheid sommiger grootheden niet bespeuren?
85. Kunt gij ook een getal, b. v. in het zestallig

- stelsel, zonder overbrenging in het tiendeelige, in het achttallig stelsel overbrengen?
86. In welk verband staan al de in ons land aangenomene maten en gewigten tot de Nederlandsche el?
 87. Wat verstaat men door standaard, legger of slaper?
 88. Welke gemakkelijke wijze bestaat er bij de herleiding eener oneindige tiendeelige breuk in eene gewone?
 89. Komt het repetendum, bij alle breuken, welke niet tot 2^n of 5^n , of $2^n \times 5^n$ behooren, bij derzelve ontwikkeling en herleiding tot tiendeelige breuken, voor?
 90. Waarom dragen de tiendeelige breuken dien naam?
 91. Welke maten kan men aanmerken als willekeurige?
 92. Op welke verschillende wijzen kan de deeling der breuken verrigt worden?
 93. Bewijs de verschillende handelwijzen. En voor welke zoudt gij u bij het gebruik moeten verklaren in de school?
 94. Welke kunstgrepen zijn bij de vermenigvuldiging in het algemeen van groote toepassing?
 95. Waarom is het nuttig, om langs verschillende wegen, tot de uitkomst eener rekenkunstige bewerking te besluiten?
 96. Wat noemt men het ontleden van gewone breuken, en hoe wordt daarvan een zeer schoon gebruik gemaakt?
 97. Wat verstaat men door gemeene maat?

98. Wanneer komt het vinden van den grootsten gemeenen deeler van drie en meer getallen te pas?
99. Welke kenmerken voor de deelbaarheid der getallen kan men rekenen dat er bestaan, die niet op het eerste gezigt zijn te ontdekken?
100. Hoe moet eene opgave ingerigt zijn, wanneer de verdeelings-divisie voorkomt?
101. Wat verstaat men door som, verschil, product en quotiënt?
102. Is de vermenigvuldiging, beginnende bij de linkerhand of de hoogere waardijen eene aardigheid, of ook van toepassing in een of ander opzigt?
103. Welke is de reden, waarom men bij de deeling bij de hoogere waardijen begint, in strijd met de andere regels der rekenkunde?
104. Welke voordeelen verschafft de omtrek der aarde als grondslag voor een stelsel van maten en gewigten, boven de lengte van den seconde-slinger?
105. Waarop heeft men bij het bepalen van de zwaarte van het ff wel bijzonder gelet?
106. Hoe brengt men een getal uit het tientallig stelsel in een ander stelsel over?
107. Bewijs de eigenschap der meetkundige evenredigheid: in elke evenredigheid kan men de reden omzetten.
108. Wat verstaat men door eene axioma?
109. Wanneer is een getal door 23 deelbaar? en bewijs dat eens.
110. Noem eenige voorbeelden uit het dagelijksche le-

ven, in welke zamengestelde evenredigheden voorkomen?

111. Wat verstaat men door den regel van drieën?

112. Wat verstaat men door convergerende of aannaderende breuken?

113. Wat verstaat men door het gemeene veelvoud van eenige getallen, wat door het kleinste gemeene veelvoud, en hoe vindt men dezelve?

114. Tot welke verschillende opmerkingen geven de optelling en aftrekking der breuken aanleiding?

115. Hoe kan men betoogen, dat $\frac{2}{3}$, eene oneindige grootheid voorstelt?

116. Welke verschillende beteekenis heeft het woord vermenigvuldigen? En drukt dit woord de zaak volkomen uit?

117. Noem de eigenschap, welke een getal moet bezitten, wanneer het door 20 deelbaar is en bewijs die eigenschap.

118. Door welk middel wordt de deeling der breuken zeer vereenvoudigd?

119. In welke benamingen onzer thans aangenomene maten en gewigten ligt nog het denkbeeld van zeer veel willekeurigs opgesloten?

120. Wanneer kan men zeggen, dat eene grootheid bekend is, wanneer is zij onbekend?

121. Welke eigenschappen hebben de vergelijkingen?

122. Waartoe is men in de meeste gevallen bij de deeling der tiendeelige breuken genoodzaakt?

123. Wat verstaat men door onzuivere, wederkeerige tiendeelige breuken?

124. Welke vereischten moet eene wijsgeerig- volmaakte maat bezitten?
125. Wanneer kan eene gewone breuk volmaakt in eene tiendeelige breuk uitgedrukt worden?
126. Kunnen wij ook andere, dan ons gewone stelsel van tellen, denken en aannemen?
127. Aan welke zwarigheden zoude de invoering van een ander stelsel van tellen wel onderhevig zijn?
128. Wanneer zijn twee grootheden onderling meetbaar, wanneer onderling onmeetbaar?
129. Wat verstaat men door eenen betrekkingwijzer?
130. Bewijs de eigenschap: in eene evenredigheid zijn gelijke veelvoud van de termen der eerste reden, in dezelfde reden, als de termen der tweede reden.
131. Door welk middel kan men het vinden van het gemeene veelvoud eeniger getallen in zeer vele gevallen bekorten?
132. Wanneer kan men zeggen, dat er geene breukgetallen bestaan?
133. Hoe vele soorten van oneigenlijke breuken bestaan er?
134. In welk geval kunnen verschillende grootheden geene zuivere verhouding tot elkander hebben?
135. Welke benamingen voor de maten en gewigten verdienen de voorkeur, de wijsgeerige of de thans aangenomene?
136. Welke eigenschap bezitten de aaneengeschakelde breuken?
137. Bewijs de eigenschap der meetkundige evenre-

- digheden: de gelijknamige magten van de termen eener evenredigheid zijn evenredig.
138. Noem een tiental gevallen op in welke eene zamengestelde evenredigheid voorkomt.
139. Waarom begint men in het zamenstellen der getallen van de linker- tot de rechterhand in strijd met ons gewoon lezen en schrijven?
140. Wat onderscheid bestaat er tusschen eene gemeene maat en eenen gemeenen deeler?
141. Welke grootheden levert de natuur op, om tot eene lengtemaat te kunnen dienen?
142. Welk verschijnsel neemt men waar bij de ontwikkeling der herleiding van sommige gewone in tiendeelige breuken?
143. Op welken grond steunt de handelwijze bij de deeling der tiendeelige breuken, om in het quotiënt zooveel cijfers af te snijden, als er in het deeltal meer dan in den deeler zijn?
144. Is op de uitdrukking *gewone* breuken ook iets aan te merken?
145. Wat eigenaardigs ontstaat er bij de verdeelingsdivisie, wanneer de deeler kleiner dan de eenheid is?
146. Wat zijn gelijknamige, wat gelijkslachtige grootheden?
147. In welke verhouding staan twee breuken die denzelfden noemer, en in welke, wanneer zij denzelfden teller hebben?
148. Bewijs de eigenschap der meetkundige evenredigheden: het product der uiterste termen is gelijk aan dat van de middelste termen.

149. Wat verstaat men in het algemeen door herleiding der breuken?
150. Noem de eigenschap, welk een getal moet bezitten, wanneer het door 31 deelbaar is, en bewijs zulks.
151. Welke eigenschappen bezitten de gewone breuken?
152. Geef twaalf voorbeelden op van getallen, die zoodanig zamengesteld zijn, dat de vermenigvuldiging zeer gemakkelijk en eenvoudig verrigt wordt.
153. Beschrijf eens nauwkeurig den gewonen gang van het werk eener deeling met geheele getallen.
154. Wat verstaat men door interpoleren?
155. Wat is eene meetkundige reeks?
156. Bewijs de eigenschap der meetkundige evenredigheid: de som der termen der eerste reden staat tot de som der termen van de tweede reden als den voorgaanden term tot den volgende.
157. Wanneer is één getal door 11 deelbaar, en bewijs zulks eens.
158. Wat verstaat men door den zoogenaamden regel van vijven, en bestaan er ook regels van vieren, zessen, zevenen enz.?
159. Wat verstaat men door eigenlijke, oneigenlijke, gebruikelijke en ongebruikelijke, eenvoudige en zamengestelde breuken?
160. Zijn er ook ongewone breuken?
161. Wat verstaat men door den zoogenaamden kettingregel?
162. Bewijs de eigenschap der meetkundige evenre-

- digheid: in elke evenredigheid staat het verschil der termen van de eerste reden tot dat van de tweede reden, als een voorgaande term tot den volgende.
163. Welke eigenschappen zijn er nog verder, die hier niet zijn opgegeven?
164. Noem eenige gevallen op, in welke de kettingregel voorkomt.
165. Noem de eigenschappen der meetkunstige reeksen.
166. Hoe wordt iedere reeks onderscheiden?
167. Wat verstaat men door de Pythagorische tafel?
168. Hoe kan het werk der aftrekking, n. l. bij het zoogenaamde leenen, voor leerlingen verzinneelijkt worden?
169. Om welke redenen heeft men tot de invoering van het wijsgeerig stelsel van maten en gewigten besloten?
170. Welke eigenschappen hebben de rekenkunstige en meetkunstige reeksen met elkander gemeen?
171. Welke zijn de onderscheidene grondstellingen, die bij de vermenigvuldiging te pas komen?
172. In welke hoofdsoorten kan men de 16 bekende eigenschappen, der meetkunstige evenredigheden, onderscheiden?
173. Wat valt er bij den regel van drieën in gebroke ne getallen in acht te nemen?
174. Bewijs de eigenschap: de som van al de termen eener rekenkunstige reeks is gelijk aan de som der uiterste termen vermenigvuldigd met de helft van het aantal derzelve termen.

175. Wat verstaat men door de praktijk der rekenkunde?
 176. Welke eigenschappen der meetkunstige evenredigheden komen het meest in de rekenkunde, toegepast op het dagelijksch leven, te pas?
 177. Noem de eigenschappen der rekenkunstige reeksen.
 178. Welke is de algemeene eigenschap, op welke de gezelschapsrekening gegrond is?
 179. Welke wijze van oplossen van den omgekeerden regel van drieën komt u het beste voor?
 180. Waarvan is de winst afhankelijk? En waardoor wordt het verlies veroorzaakt?
 181. Bewijs de eigenschap: het product der uiterste termen eener meetkunstige reeks is gelijk aan het product van elke twee termen, die even ver van de uiterste termen afstaan.
 182. Op welke wijze interpoleert men nog een bepaald getal termen tusschen de termen eener rekenkunstige reeks?
 183. Wat verstaat men door eene formule?
 184. Beschrijf het werk van eene vierkants-worteltrekking.
 185. Welke wijze van bewerking bij den zamengestellten regel van drieën komt u het bevattelijkst voor?
 186. Wat verstaat men door gehalte?
 187. Staan onze munten in een wijsgeerig verband tot de aangenomene maten en gewigten?
-

B. Rekenkundige voorstellen.

1. Iemand kocht haver voor 3 gld. en stelde die in ruiling op 3,30 gld. Een ander had rogge van 4 gld. en stelde die in ruiling op 4,50 gld. Welk gedeelte heeft de eerste in geld verlangd, wanneer de voorwaarden gelijk moeten zijn?
2. Een koopman neemt 1000 gld. op interest, tegen 4 proc. 'sjaars voor maanden. De tijd verschenen zijnde, bedraagt de interest en het getal maanden, te zamen 39. Men vraagt naar dien interest en het aantal maanden.
3. Hoe vindt men zonder herleiding tot gewone breuken het quotiënt van $0,7$ gedeeld $0,48$?
4. Indien de som der drie eerste termen eener evenredigheid 215 en der drie laatste 255 en de reden $\frac{4}{3}$ is, welke is dan die evenredigheid?
5. Drie personen drijven te zamen handel, en hebben daartoe de volgende sommen bijeen gebracht: A en B hebben te zamen 8500 gld., en C heeft 1000 gld. meer ingelegd dan B. Met dit geld winnen zij 2250 gld., waarvan A 450 gld. bekomt. Hoe groot is dan de winst van B en C?
6. Op welke wijze vindt men, uit het hoofd zeer gemakkelijk het kwadraat van de getallen 25; 35 enz. 95; 105, 115 enz. 195, en verder alle die op 5 eindigen, en verklaar den grond van die bewerking.

7. 4000 gld. heden voor 4 jaren tegen interest voor interest uitgezet is thans = 4862,025 gld. Men vraagt naar den jaarlijkschen interest, zoo mede naar het bewijs van de zeer eenvoudige bewerking van dit voorstel.
8. Breng het getal 748 in het zestallig stelsel over, en het getal 456 in het zeventallig stelsel uitgedrukt, in het tientallig stelsel over.
9. Welke is de som der reeks $\frac{1}{3} + \frac{1}{5} + \frac{1}{7}$ enz.?
10. Van eene meetkundige evenredigheid is het verschil der twee eerste termen gelijk 8 en van de twee laatste 12, terwijl de som van al de termen 40 bedraagt. Men vraagt naar die evenredigheid.
11. Als men alle getallen van 1 tot 50 tot de derde magt brengt, hoeveel is dan de som van deze kubiek getallen?
12. Iemand leent zijnen vriend 4000 gld. tegen 4 procent 's jaars, en na verloop van eenigen tijd bedroeg de interest, in gld. uitgedrukt, en het getal maanden, te zamen 344. Hoe lang heeft dit kapitaal uitgestaan?
13. 457 Rijksdaalders en 34 stuivers staan tot 2092 rijksdaalders en 4 stuivers in dezelfde verhouding als 7 tot 32. Men vraagt hieruit het aantal stuivers te hepalen, welke eene rijksdaalder bevat.
14. De breuk $\frac{4 \square 1}{\blacksquare 38}$ verkleind zijnde, is = $\frac{11}{18}$. Als de cijferletter door \square voorgesteld 2 minder is dan die door \blacksquare , welke is dan de onverkleinde breuk?
15. Als men voor 6 gld. zoo veel mudden aardappe-

len kan bekomen, als men guldens moet betalen voor $16\frac{2}{3}$ mudde, zoo is de vraag, hoe veel de mudde kost?

16. Twee kooplieden zijn te zamen schuldig 310 gld. A betaalt dagelijks 12 gld.; doch B op den eersten dag 1 gld., op den tweeden 5 gld. enz. en zoo op iederen dag 4 gld. meer. De vraag is, hoe groot het getal der dagen is geweest, en hoeveel ieder heeft betaald?

17. Twee boden gaan te gelijk naar eene en dezelfde stad. A gaat 5000 ellen en B 5750 ellen in een uur. B komt $\frac{1}{2}$ uur vroeger ter plaatse dan A en heeft zich $\frac{3}{4}$ uur onder weg opgehouden, terwijl A onophoudelijk is voortgereisd en onder weg gerust heeft in eenen wagen, die gedurende $\frac{1}{2}$ uur met hem denzelfden weg moest. Hij reed daarin mede en vorderde onder het rijden 10000 ellen. Hoe veel is de eene plaats van de andere? *10 uren 20 min. (10546 2/3 el)*

18. A neemt een kapitaal op interest tegen 4 proc. 'sjaars, B de helft tegen 5 proc. 'sjaars. Na verloop van 2 jaren bedragen beide kapitalen en al de interest 1467 gld. Hoeveel interest moeten A en B afzonderlijk betalen? *112 1/2 13 1/2*

19. Een bak loopt ledig door 3 kranen, A, B en C, wanneer alle 210 minuten openstaan. Indien C alleen $6\frac{1}{2}$ uur openstaat, dan blijft er zoo veel water in, dat de beide overigen nog $2\frac{1}{2}$ uur moeten noodig hebben, om het overige water te loozen; in hoeveel tijd zal men door de kraan C al het water kunnen aftappen? *10 1/2 1/2 1/2*

20. Door welke kleinere getallen kan de betrekking

- van 3125 en 16384 ten naasten bij iets te groot; en door welke iets te klein worden uitgedrukt?
21. Van eene meetkunstige evenredigheid is de tweede term 99 meer dan de eerste, de derde 110 meer dan de eerste, en de vierde 176 meer dan de tweede. Welke is die evenredigheid?
22. Zeker werkmán heeft in 76 dagen 11 dukaten en 12 stuivers, en de andere in 48 dagen 7 dukaten en 2 stuivers gewonnen, beide tegen hetzelfde daggeld. Hoe veel stuivers bedroeg het daggeld? *15 1/2 s.*
23. Bepaal uit het hoofd het product van 165×175 ; 175×185 ; 185×195 enz. en verklaar den regel, op welken deze eenvoudige bewerking steunt.
24. Van eene meetkundige evenredigheid is de rede $\frac{7}{8}$; de som der drie eerste termen 2360 en die der drie laatste 1890; welke evenredigheid is dit?
25. Iemand geeft aan twee personen ieder eene gelijke som op intrest; doch de eene tegen 3 en de andere tegen 4 procent 's jaars. Na verloop van twee jaren bedragen kapitaal en intrest te zamen 856 gld. Men vraagt naar ieders kapitaal.
26. Iemand koopt 4000 fl tabak, tegen 65 cts. het fl , te betalen na 8 maanden. Hij betaalt echter de helft contant, en de andere helft over 2 maanden, rabatterende 6 ten honderd 's jaars. Hoe veel moet hij nu betalen?
27. Iemand koopt een stuk laken voor 360 gld. Het $\frac{1}{4}$ gedeelte en 30 el kost 144 gld. Men vraagt naar de lengte van het stuk laken.

28. Er is een zeker getal. Wanneer men het met 12 deelt schiet er 10 over; doch wanneer men het met 16 deelt, dan komt men 2 te kort, om een geheel getal tot quotiënt te bekomen. Welk getal kan dit zijn?
29. Men heeft 2 partijen bankgeld. De agio van de eerste is 4, en van de kleinste partij 6. Het verschil van beide partijen bedraagt 500 gld. banko: en de som 6820 gld. kassa. Hoe veel bedroeg elke partij?
30. Iemand koopt 8 el laken voor 6 gld. Zoo men de 6 el weder voor 8 gld. verkoopt, dan wint men 4 gld. minder, dan de inkoop van het geheele stuk bedraagt. Hoe lang is het stuk geweest?
31. Hoe veel moet men tegen 5 proc. interest 's jaars een kapitaal voor 8 maanden uitzetten, om aan kapitaal en interest juist 100 gld. terug te ontvangen?
32. Een leerling vertoonde den onderwijzer volgende oplossing der verm.:

$$\begin{array}{r}
 7.28 \\
 4.73 \\
 \hline
 \dots\dots \\
 526.6 \\
 \dots\dots 6 \\
 30112 \\
 \hline
 \dots\dots\dots
 \end{array}$$

Een groot aantal cijfers was uitgevlakt. Zouden de getallen echter te vinden zijn, zonder behulp van de opgave in het cijferboek?

33. Een zilversmid heeft 5 ons goud van 725; 3 ons van 925. Hij verlangt een gehalte van 700. Hoe veel koper moet hij er bijmengen?
34. Een knecht verhuurt zich een jaar voor 80 gld. en 4 paar laarsen bij een' schoenmaker. Na 8 maanden vertrekt de knecht, nadat hij een paar laarsen ontvangen heeft, en bekomt nog 60 gld. Hoe duur was het paar laarsen gerekend?
35. Twee kooplieden handelen; A langer dan B; doch B legt eens zoo veel in als A. De tijd, dien zij handelen, bedraagt te zamen 24 maanden en zij deelen de winst gelijkelijk. Hoe lang heeft ieder gehandeld?
36. Iemand koopt de 5 el voor 6 gld. en verkoopt de 6 el voor 5 gld., en verliest alzoo op dit stuk 100 gld. Hoe lang was het stuk?
37. Men verlangt het getal 24 zoodanig in twee deelen te verdeelen, dat het eene in het andere deel 6 maal bevat is. Welke zijn die deelen?
38. Drie getallen maken te zamen 26 uit. Als ik het eerste met 2, het tweede met 3 en het derde met 4 verm. dan geven zij dezelfde producten. Welke zijn die getallen?
39. Iemand verkoopt een stuk linnen tegen 50 cts. de el, en wint alsdan f 5,25. Had hij 1,50 gld. minder gewonnen, dan zoude hij juist 10 proc. gewonnen hebben. Hoe veel bedroeg de el bij inkoop?
40. 400 gld. kapitaal, uitgezet tegen procento, bedraagt in 3 jaar 532, 40 gld. intrest van intrest gerekend. Door welke zeer korte bewerking kan men vinden, tegen hoeveel intrest het

kapitaal heeft uitgestaan? En zoudt gij dien regel ook kunnen bewijzen?

41. Van eene breuk verschillen teller en noemer 180. Wanneer de breuk behoorlijk verkleind is dan is het verschil 4. De som van beide tellers en noemers is 460. Men verlangt alleen de verkleinde breuk te weten.
42. Vier getallen maken eene meetkundige evenredigheid uit. Het product van al de getallen is 4096. Het product van het 1° en 3de staat tot het product van het 2° en 4° als 36:121, en het 3de is $6\frac{1}{2}$ meer dan het tweede. Welke is de evenredigheid?
43. Drie personen moeten eenige brieven schrijven. De eerste kan al die brieven in 15 uren doen, de tweede in 14 uren, en de derde doet in een uur $\frac{4}{21}$ van een' brief ~~meer~~^{minder} af dan de tweede. Zij beginnen gezamenlijk te schrijven en hebben in 5 uur gedaan. Hoeveel brieven waren er te schrijven?
44. A, B en C handelen te zamen. A legt 400 gld. meer in dan B. B en C te zamen 2600 gld. De geheele winst bedraagt 1100 gld., waarvan C 300 gulden bekomt. De vraag is naar de afzonderlijke winst van A en B.
45. A, B, C en D hebben eenig geld in den handel gelegd, en wel A zoo menigmaal 10 gld. als B 5 en C 3 gld. Na eenigen tijd bevinden zij 400 gewonnen te hebben, waarvan D 40 gld. bekomt. Wanneer nog gegeven is, dat A 560 gld. meer ingelegd heeft dan C, hoe veel bedraagt dan ieders inleg?

46. Iemand heeft in eene ton 250 kan azijn. Hij tapt daar 25 kan af, en vult het vat weder aan met water. Van dit mengsel tapt hij wederom 25 kan af, en vult het vat wederom met water aan. Dit zelfde doet hij tot vier malen toe. Vrage hoeveel azijn, en hoeveel water er alsdan in de ton zal zijn? *165,025 azijn
83,475 water*
47. Daar moet een zeker werk verrigt worden. De bestuurder van hetzelfde spreekt er over met drie aannemers A, B en C, namelijk omtrent den tijd, welken zij tot het vervaardigen noodig hebben. C zegt, dat hij het werk in 74 dagen kan maken, als A en B hem 14 dagen helpen. B zegt dat hij het in 66 dagen kan afmaken, als A en C hem 12 dagen bijstaan. A zegt, dat hij het in 60 dagen kan voltooien, mits B en C hem 10 dagen bijspringen. In hoeveel dagen kunnen zij dan het werk in gereedheid hebben, als zij aanhoudend zamenwerken? En in hoeveel dagen zoude ieder het in het bijzonder kunnen doen?
48. A is schuldig aan B, voor een jaar, aan kapitaal en intrest 4280 gld. Indien hij dit kapitaal gehad heeft 4 maanden tegen 4 procento en 8 maanden tegen 5 procento in het jaar, hoe groot is dan zijn kapitaal geweest?
49. Van eene evenredigheid staan de twee eerste termen tot elkander als 4 tot 9. Zoo nu de som der uiterste termen 258 en de som der middelste termen 158 is, vraagt men deze evenredigheid te vinden.
50. Een koopman geeft aan zijnen factor 2500

gld., waarbij deze 200 gld. zal inleggen, en dan $\frac{1}{3}$ van de winst genieten. Indien nu de koopman 300 gld. inlegt, hoeveel moet er dan de factor bijleggen, om $\frac{1}{2}$ van de winst te hebben?

51. Iemand verkoopt op primo April een nominaal kapitaal van 18000 gld. $2\frac{1}{2}$ proc. werkelijke schuld tegen den koers van $54\frac{1}{2}$, benevens 7000 gld. 5 proc. tegen den koers van $101\frac{3}{8}$, en koopt voor dat geld een huis, hetwelk met de onkosten juist te staan komt op $16049,37\frac{1}{2}$ gld. Hoeveel moet er nog bijgelegd worden?
52. Een heer stelt zijnen timmerman en 5 knechts aan, om in 18 dagen eene schutting lang 216 en hoog $2\frac{1}{2}$ el te maken; doch de timmerman bedenkt, dat hij na 12 dagen een ander werk moet beginnen, en stelt dus zoo veel volk meer aan, dat er na dien tijd nog 24 el overblijft. Hoe lang zal 1 man daaraan bezig zijn, en hoeveel werklieden heeft de baas er bijgevoegd?
53. Zoo eene stoomboot met eene snelheid van 3 uren per uur, en een geladen Keulenaar met eene snelheid van $\frac{3}{4}$ uur per uur, tegelijk van Nijmegen naar Rotterdam vertrekken, en wel des morgens ten 4 uren, vraagt men, waar de eerste den laatsten zal ontmoeten, zoo zij, na 1 uur te Rotterdam vertoefd te hebben, naar Nijmegen terug keert, en alsdan eene snelheid van 2 uren per uur heeft. Nijmegen ligt 26 uren stroomwaarts van Rotterdam.
54. Iemand trekt van zijn kapitaal zoo veel intrest,

dat hij wekelijksch $45,48\frac{1}{3}$ gld. inkomen heeft. Thans zet hij $\frac{1}{4}$ van zijn kapitaal tegen $\frac{1}{2}$ proc. minder, en de rest tegen $\frac{1}{2}$ proc. meer uit, en heeft daardoor wekelijks $2,06\frac{1}{2}$ gld. meer te verteren. Hoe groot was dit kapitaal en de eerste intrest?

55. Men zoek bij het getal 19 nog drie andere getallen, daarmede eene opklimmende meetkundige reeks uitmakende, zoodat de 4 getallen te zamen tot product het getal 95004009 opleveren.
56. Hoe diep zal de bak moeten wezen, welke lang is 15 el en breed $1\frac{1}{2}$ el, om 12500 m^3 water te kunnen bevatten, hetwelk tot de hoogst mogelijke digtheid is gebragt?
57. Daar zuiver goud een gehalte heeft van 24 karaten of 288 penningen; hoeveel goud van 22 karaten en 3 penningen zal bij 11 oncen goud van 17 karaten moeten gevoegd worden, om het mengsel op een gehalte van 19 karaten te brengen?
58. Iemand heeft een kapitaal, dat hem aan jaarlijksche intrest opbrengt 1170 gld. Zoo nu dit zelfde kapitaal op intrest van intrest uitgezet zijnde, na verloop van 2 jaren is opgeklommen tot 28392,65 gld., zoo wordt gevraagd, hoe groot het oorspronkelijke kapitaal was, en tegen hoeveel intrest het uitgedaan is.
59. Eene landhoeve, $\frac{2}{3}$ bouwland en $\frac{1}{3}$ weiland wordt verpacht voor 900 gld. Het bouwland is verdeeld in 4 klassen, verschillende ieder in waarde 10 ten honderd; het weiland in 2 klassen, ver-

schillende in waarde 20 ten honderd, terwijl de 1° klasse van het weiland gelijk staat aan de 2° klasse van het bouwland. Nu is de vraag: hoeveel is dit per bunder van iedere klasse en soort?

60. Van de drie millioenen menschen in ons vaderland zullen wij rekenen dat jaarlijks sterven 60000. In hoeveel jaren is de bevolking verdubbeld, als de verhouding van geboren en overledenen is als 21 : 16.
61. Iemand koopt $1\frac{1}{2}$ el laken voor zekeren prijs, daarna nog $5\frac{1}{4}$ el van een ander stuk voor de helft van den vorigen prijs per el. Bij de betaling van het laatste stuk vergist hij zich en rekent $1\frac{5}{16}$ gld., dat is $\frac{5}{32}$ van het geheel, te weinig. Hoeveel was de prijs per el van ieder stuk?
62. Iemand laat zijn debiteur 1536,75 gld. tegen $4\frac{3}{8}$ proc. 's jaars op intrest houden. Na 2 jaar 7 maanden en 18 dagen wordt hem kapitaal en intrest afbetaald, en nu helegt hij het op 1 Julij in $2\frac{1}{2}$ proc. werkelijke schuld tegen $54\frac{13}{16}$, gevende $\frac{1}{8}$ proc. courtage. Hoeveel nominaal kap. heeft hij gekocht en geld over gehouden?
63. Iemand zet 2 kapitalen uit, te weten 3000 gld. voor 5 jaren en 7000 gld. voor 3 jaren, het eerste tegen zoo veel boven de 5, als het laatste er onder gerekend is. Zoo de intrest van beide evenveel bedraagt, vraagt men tegen hoeveel ten honderd ieder 's jaars heeft nitgestaan?
64. Twee werkbazen kunnen gezamenlijk zeker werk in 70 dagen afmaken. A wordt verhin-

derd gelijktijdig met B te beginnen, die dus doende alleen zoo lang aan dit werk arbeidt, als A noodig zoude hebben, om $\frac{5}{12}$ deel van het geheele werk af te maken. Na dezen tijd begint ook A te arbeiden. En nu werken zij gezamenlijk nog half zoo veel tijd als B alleen heeft gewerkt. Indien nu A wederom ophoudt, en het werk dat op $\frac{17}{24}$ na geheel voltooid is, door B laat afmaken, vraagt men vooreerst in hoëveel tijd kunnen zij het elk afzonderlijk afwerken, en ten tweede, indien zij dit werk voor 12000 gld. hebben aangenomen, hoeveel bekomt dan elk van deze som?

65. Twintig arbeiders hebben een werk aangenomen voor 720 gld., welke zij in 18 dagen kunnen afmaken. Nadat zij 3 dagen gewerkt hebben, nemen zij nog zoo veel werklieden aan, dat het in $2\frac{1}{2}$ dag minder zal voltooid zijn. Wanneer men de krachten dezer werklieden gelijk stelt, vraagt men a) hoeveel werklieden er nog aangenomen zijn, en b) hoeveel elk van de bedongene som moet ontvangen?
66. Men brengt 2 verschillende partijen boter ter markt, die men tot denzelfden prijs per fl verkoopt. Te huis komende wil men beide partijen, en derzelyer prijs uit het memorie boekje aantekenen; doch men bemerkt, dat men daarin per abuis de sommen der ponden, en de daarbij behoorende guldens heeft te zamen gevoegd, en daarvoor genoteerd $237\frac{1}{2}$ en $522\frac{1}{2}$, in plaats van de sommen der guldens zamen te tellen. Men weet alleenlijk nog, dat het ver-

schil der ponden gewigt, gelijk is aan een getal, waarvan de helft zooveel meer is dan 50, als het $\frac{2}{3}$ minder dan 50 is. Hoeveel heeft de prijs van een fl bedragen, en hoe groot was iedere partij?

67. Iemand heeft bij eenen vleeschhouwer eenig vleesch gekocht, voor 30 cts. het fl , en bevindt dat, als hij rekest 50 fl voor niet te hebben, hem de overige op 45 cts. het fl te staan komen. Hoeveel fl had hij gekocht?
68. In een huisgezin zijn de jaren van vader en moeder en twee kinderen te zamen 112. De jaren van vader en moeder zijn tot elkander als 8 : 7, die der kinderen als 4 : 7. Indien nu het jongste kind het $\frac{2}{3}$ deel van vaders ouderdom heeft bereikt; hoe oud is dan ieder?
69. Indien men hier zekere goederen verkoopt voor $9\frac{1}{8}$ gld. de el, te betalen te Londen met ponden sterling tegen den koers van $36\frac{1}{2}$ schelling, en men dan 12 ten honderd wint, voor hoeveel zou men dan dezelfde goederen moeten verkoopen om 8 proc. te winnen, en de koers van een pond sterling 35 schellingen is?
70. Een fontein heeft eenen bak, welke door 4 kranen kan vol loopen, als door den kraan a in 6 uren, door b in 7, door c in 8 en door d in 9 uren. In dezen bak zijn 4 openingen e , f , g en h , waardoor men denzelfden kan laten leeg loopen, en wel door e in 2, door f in 3, door g in 4 en door h in 5 uren. Zoo men nu aanmerkt dat de bak vol water is, en de kranen der fontein met de openingen des baks

gelijk worden opengesteld, in hoeveel tijd zal dan de bak ledig loopen, veronderstellende dat de in en uitloop altijd gelijkmatig is?

71. Eene vergadering neemt een besluit met eene meerderheid van 4 leden. Zoo het getal der meerderheid 70 minder, en dat der minderheid 18 ^{was} ware, zoo zoude het 1° getal tot het tweede in de rede zijn als 5:12. Uit hoeveel leden bestond deze vergadering?
72. Iemand verkoopt eene partij koopwaren, met $80\frac{1}{2}$ gld. winst. Zoo hij er nu 6 procento op verloren had, zoude de verkoopprijs $149\frac{1}{2}$ gld. minder bedragen hebben. Welke is dan de inkoopsprijs geweest, en hoeveel procento heeft hij gewonnen?
73. Drie handelaars A, B en C hebben elk tot eene onderneming zeker kapitaal aangebragt. Het kapitaal van C, dat 2 maal zoo groot is als van A, is 8, van A 6 en van B 7 maanden in gebruik geweest. Zoo nu de gezamenlijke winst 1880 gld. bedragen heeft, waarvan B 560 gulden en C voor kapitaal en winst 3600 gld. meer dan A ontvangt, vraagt men hoeveel elk heeft ingelegd?
74. Drie kooplieden A, B en C handelen en leggen ieder eene zekere somme geld in. A legt 60 gulden minder in dan B en B en C te zamen 1260 gld. Indien er nu 336 gulden gewonnen is, waarvan C 156 gulden geniet, hoeveel heeft ieder dan ingelegd?
75. A en B hebben met eenen factor afgesproken, om hem voor handelszaken naar Spanje te zen-

den. A geeft 4000 gld. en B 5000 gld., en wanneer de factor er 1000 gld. bijlegt, zal hij voor dienst en inleg $\frac{1}{4}$ van de winst genieten. Zoo nu nog een koopman C er 7000 gld. bij doet, op de bepaalde conditie, en A 6000 gld. en de factor 1500 gld. inlegt, wat moet dan ieder van de minste hebben, als er 5850 gld. gewonnen wordt?

76. Een regenbak kan 3465 kannen waters bevatten; deszelfs afmetingen, de lengte in het tien-, de wijde in het vijf- en de diepte in het zeventallig stelsel uitgedrukt, worden alsdan met dezelfde getallenvormen geschreven. Indien de inhoud 90 kannen minder bedroeg zoo zou men juist de kubiek inhoud van de diepte hebben. Hoe veel palmen zijn de afmetingen van den bak, in ons gewone talstelsel uitgedrukt?
77. Een rentenier laat op den 19^{den} April door zijn makelaar koopen 6 stuks $2\frac{1}{2}$ procento werkelijk schuld, 7 stuks $3\frac{1}{2}$ procento amortisatie syndikaat, 5 stuks 5 procento werkelijke schuld, allen van 1000 gulden, vervalende de eerste op 1 Januarij en 1 Julij, de beide laatste op 1 April en 1 October, tegen den koers, die met $24\frac{11}{16}$ procento opklimt. Indien de rente tot en met den dag voor den koop bijbetaald en $\frac{1}{8}$ procento courtage gerekend wordt, vraagt men naar de hoegrootheid van elken koers, als de nota van den makelaar 13750 gld. en $37\frac{1}{2}$ cts. bedraagt?
78. Een onderwijzer geeft aan eene rekenklasse 2

eigenlijke en onverkleinbare breuken ter vermenigvuldiging. Twee der leerlingen vergissen zich, de eene gebruikt de kleinste breuk als deeler en verkrijgt $1\frac{1}{34}$, de andere neemt de kleinste breuk $\frac{1}{3}$ te groot en verkrijgt door vermenigvuldiging $\frac{17}{3}$. Welke waren de breuken?

79. Op den 15 Mei ontvangt een rentenier van zijnen makelaar 20 stuks certificaten werkelijke schuld van 5 en $2\frac{1}{2}$ procento, en betaalt met inbegrip van provisie, en van den verlopen intrest 14752,50 gld.; hoeveel stuks, van iedere soort heeft hij ontvangen, wanneer de koers was $100\frac{1}{2}$ en $53\frac{5}{8}$ procento? De provisie is $\frac{1}{4}$ en $\frac{1}{8}$ procento en de vervaldagen der $2\frac{1}{2}$ proc. 1 Januarij en 1 Julij, die der 5 proc. 1 April en 1 Oct.?
80. Een leerling krijgt twee eigenlijke, onverkleinbare breuken te vermenigvuldigen, van welke de teller der eerste tweemaal grooter is, dan de teller der andere breuk, en de noemer der eerste drie maal grooter dan de noemer der tweede. Bij vergissing deelt hij de kleinste op de grootste en verkrijgt tot quotiënt eene breuk, die $1\frac{47}{254}$ verschilt met het verlangde product. Welke zijn de twee breuken?
81. In eene uitgestrekte weide worden paarden voor 5, koeijen voor 6 en schapen voor 8 maanden gezonden, welke in het geheel $986\frac{2}{3}$ gld., dat is $\frac{2}{3}$ gld. per schaap, in de maand aan weiloon opbrengen, zoodat hetgeen voor iedere diersoort in het bijzonder betaald wordt in rede

staat als $1 : 1\frac{1}{2} : 1\frac{1}{2}$. Indien 1 paard voor 2 koeijen, en 5 schapen voor 1 koe gerekend wordt, vraagt men hoeveel er van iedere diersoort geweid hebben.

82. Een baas kan met zijnen knecht en jongen een werk maken in $3\frac{3}{4}$ werkweek, maar met zijnen jongen alleen in 6 weken. Indien zij gezamentlijk arbeiden en de baas boven zijn evenredig loon als werkman 6 stuivers daags berekent, en de jongen 10 stuivers dagloon geniet, vraagt men hoeveel ieder van 78,75 gld. ontvangt, die voor het werk betaald wordt, en in hoeveel tijd ieder het werk afzonderlijk zoude verrigten?
83. A, B en C hebben met elkander te deelen 3600 gld., in dier voege, dat A de arithmetische, B de geometrische en C de harmonische midden-evenredige tusschen $1\frac{1}{3}$ en $\frac{3}{4}$ ontvangt. Hoeveel zal dan elk kunnen ontvangen?
84. Een commissionair verkoopt eene baal rijst met 8 procento toegift, waardoor hij 20 proc. wint; wederom van die rijst eene baal verkoopende tot denzelfden prijs, wint hij $21\frac{1}{2}$ proc. Zeg eens met hoeveel proc. toegift hij die verkocht heeft?
85. Een stuk laken van 40 ellen lang en $2\frac{1}{4}$ el breed, hetwelk, natgemaakt krimpt: in de lengte op 4 el, een half vierendeel, en in de breedte op $1\frac{1}{2}$ el, anderhalf zestiende deel, zal met eene andere stof gevoerd worden, die $\frac{5}{4}$ el breed is. Deze natgemaakt krimpt op 20 ellen lengte de geheele breedte, en op de breedte een half

zestiende el; bereken nu eens hoeveel el van deze stof daartoe noodig is.

86. Twee getallen in elkander gedeeld geven 6 en met elkander vermenigvuldigd 24576; welke zijn, die getallen?

87. Twee personen ruilen. A heeft 60 ellen laken, dat hij van 5 op 6 gld. de el stelt. B katoen, dat hij van 12 op 16 stuivers de el stelt. Zoo nu A bij deze mangeling 10 procento verliest; hoeveel ellen heeft B dan geleverd?

88. Van eene gedurige meetkunstige evenredigheid is het product 1296, en de eerste term op den laatsten 9 maal begrepen; welke is die evenredigheid?

89. Van twee getallen, welker som en product hetzelfde zijn, is de som bij de som der kwadraten geteld $74\frac{2}{3}$; welke zijn die getallen?

90. Twee kooplieden A en B leggen te zamen 1500 gld. in, om daarmede te handelen. De tijd, dien hunne kapitalen uitstaan, is te zamen 7 maanden, en bij de afrekening blijkt, dat beide evenveel, namelijk elk 1350 gld. moeten ontvangen. Hoe lang heeft ieder kapitaal uitgestaan, wetende dat A $\frac{1}{3}$ minder dan B heeft ingelegd?

91. Een koopman is 1600 gld. schuldig, te betalen over 8 maanden. Hij betaalt na 4 maanden zoo veel, dat de rest in het geheel 3 jaren kan uitstaan. Vrage hoe groot de afbetaalde som dan wezen moet?

92. Iemand geeft aan een ander 3000 gld. op lijfrente, onder voorwaarde dat deze hem daar voor

jaarlijks 600 gld. levenslang zal betalen. De persoon sterft na 6 jaren; hoe veel voordeel is daarvan getrokken, naar 5 proc. intrest van intrest gerekend?

93. Twee kooplieden hebben zoo lang gehandeld, dat zij 1400 gld. inleg gebragt hebben tot 1850 gld., de eene heeft gestaan 10 maanden en de andere 6 maanden. A ontvangt 850 gld. en B 1000 gld. Vrage naar elks inleg in het bijzonder.
94. Men doet bij 76 fl zuiver goud zooveel zilver, dat deze massa in het water weegt 90 fl ; hoeveel zilver is er bij gedaan, zoo een kub. plm. goud in de lucht weegt 19 fl , en een kub. plm. zilver 10 fl ?
95. Men zet een kapitaal, groot 2000 gld. uit tegen intrest van intrest; naar 5 proc.; hoe veel bedraagt dit in 10 jaren?
96. Zoek de som der termen eener reeks, die met 10 opklimt, van welke de kleinste term tot den grootsten staat als 1:50 en de som der beide eerste termen tot de som der beide laatste als 1:44.
97. Twee stukken linnen, het eene lang 7 en het andere 5 ellen, worden gekocht, zoodanig, dat het eerste stuk en 1 el van het tweede, 6,80 gld., en het tweede stuk en 1 el van het eerste stuk ook zooveel kost. Men vraagt naar den prijs der el, van ieder stuk.
98. Men verlangt twee getallen te weten, die tot elkander staan als 1:4; doch zoo men bij

het eerste 6 en bij het tweede 12 telt, dan staan zij tot elkander als 1:3. Welke zijn die getallen?

bat
zij

